

Frafald på læreruddannelsen

En undersøgelse af årsager til frafald

Frafald på læreruddannelsen

En undersøgelse af årsager til frafald

2013

Frafald på læreruddannelsen

© 2013 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form
på: www.eva.dk

ISBN (www) 978-87-7958-690-1

Indhold

1	Resume	5
2	Indledning	7
3	Faktorer med betydning for frafald	12
3.1	Beskrivelse af omfang og tidspunkt for frafaldet	12
3.2	Kort om metode og datagrundlag	12
3.3	Opsamling af resultaterne af den statistiske model	14
3.4	Faktorer, der har betydning for frafaldsrisikoen	15
3.4.1	Baggrundskarakteristika har betydning	15
3.4.2	Fagligt niveau har betydning	17
3.4.3	Tidligere erfaring med lærergerningen har betydning	19
3.4.4	Tilgang til uddannelsesvalget har betydning	19
3.4.5	Uddannelseslinje har betydning	21
3.4.6	Netværk har betydning	22
3.4.7	Foretrukken arbejdsform har betydning	22
3.4.8	Forventet arbejdsindsats har betydning	23
3.4.9	Oplevelse af introforløbet har betydning	24
3.4.10	Perspektiv med uddannelsen har betydning	24
4	Uddannelsens og uddannelsesstedets betydning	26
4.1	Forskelle i frafald mellem uddannelsesstederne?	26
4.2	Betydningen af 2006-læreruddannelsen i forhold til frafald	27
5	De studerendes forklaringer på frafald	29
5.1	De vigtigste frafaldstemaer	30
5.2	Årsager, der har betydning for både det tidlige og det sene frafald	30
5.3	Årsager, som særligt har betydning for det tidlige frafald	32
5.4	Årsager, som særligt har betydning for det sene frafald	35
5.5	Mødepligt på uddannelsens første år	38
Appendiks		
Appendiks A:	Datakilder	40
Appendiks B:	Operationalisering	45
Appendiks C:	De statistiske analyser	50

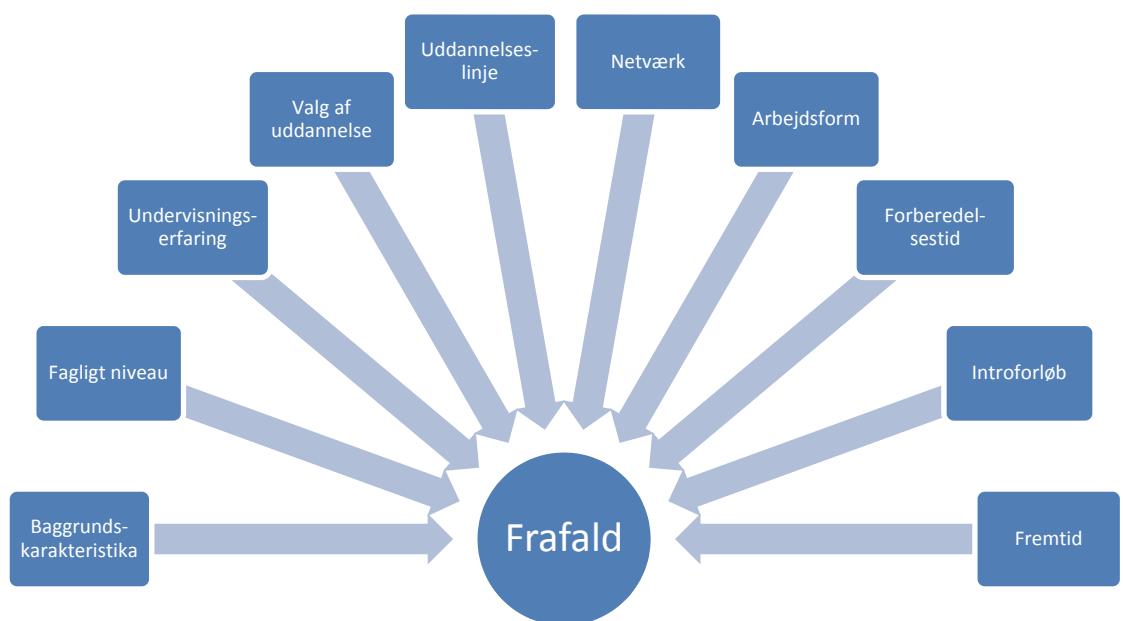
1 Resume

Denne undersøgelse fokuserer på årsager til frafald på læreruddannelsen. Fra-faldet undersøges ud fra to forskellige metodiske tilgange. Dels ud fra en statistisk model, som identificerer faktorer, der statistisk set har betydning for de studerendes frafaldsrisiko, dels ud fra de studerendes egne vurderinger af, hvorfor de er stoppet på læreruddannelsen. Undersøgelsen tager udgangspunkt i studerende, der startede på læreruddannelsen i september 2009. Herved har undersøgelsen fokus på årsager til frafald for en årgang der har læst på læreruddannelsen af 2006 (herfra 2006-læreruddannelsen).

Faktorer med betydning for frafaldsrisikoen – den statistiske model

Den statistiske model peger samlet set på en lang række faktorer, som har betydning for de studerendes frafaldsrisiko. Figur 1 opsummerer, hvilke faktorer der har betydning.

Figur 1
Oversigt over faktorer, der har betydning for frafald på læreruddannelsen

Figuren beskriver, hvilke faktorer der har betydning for de studerendes frafaldsrisiko. For at belyse, på hvilken måde faktorerne påvirker frafaldet, opstilles nedenfor et idealtypisk billede af den person, der, på baggrund af resultaterne af den statistiske model, har mindst sandsynlighed for at stoppe på læreruddannelsen. Beskrivelsen indikerer herved også, på hvilken måde de enkelte faktorer har betydning for frafaldet. Den lærerstuderende, som har den mindste frafaldsrisiko:

- Er kvinde og indvandrer eller efterkommer fra et ikkevestligt land, er over 24 år og lider ikke af en kronisk sygdom
- Har middelkarakterer eller høje karakterer fra den gymnasiale uddannelse, erfaring som lærer-vikar og en klar følelse af, at lærerprofessionen passer til hende som person

- Var ved uddannelsesvalget ikke fristet af andre uddannelser og havde stor viden om læreruddannelsen, men ikke et meget stort overblik over andre uddannelser
- Har et fint socialt netværk i uddannelsesbyen, læser ikke på international linje og regner med at bruge mellem 5 og 20 timer på studieforberedelse hver uge
- Foretrækker gruppearbejde eller lærer lige så godt ved dette som ved selvstændigt arbejde
- Havde et positivt introforløb og ønsker at bruge læreruddannelsen til at undervise og evt. til at læse videre.

De frafaldne studerendes egne vurderinger

Undersøgelsen blandt de frafaldne studerende viser, at de lærerstuderende sjældent begrundet deres uddannelsesstop med en enkelt årsag. Tværtimod peger omtrent halvdelen (48 %) af de frafaldne studerende på, at minimum ti forskellige årsager spiller ind på beslutningen om at afbryde uddannelsen. 31 % peger på mellem fire og ni årsager, mens 21 % peger på mindre end fire årsager.

Analysen af de studerendes frafaldsårsager viser, at det er interessant at skelne mellem tidligt og sent frafald, hvilket i undersøgelsen er defineret ved hhv. gruppen af studerende, der er faldet fra inden for det første halve år, og gruppen af studerende, der er faldet fra efter et halvt år. Når gruppen af tidligt frafaldne skal begrunde deres uddannelsesstop, peger de særligt på årsager som manglende viden om uddannelsen inden studiestart og lang transporttid til studiet. Samtidig præger forhold særligt relateret til opstarten af studiet deres frafaldsårsager: et utilfredsstillende introforløb, manglende vejledning og det aldrig at føle sig som en del af sit hold.

For gruppen af sent frafaldne er det særligt oplevelsen af for lidt kontakt til praksis, manglende udfordringer på studiet og for dårlige arbejdsforhold som lærer. Samtidig peges der på, at underviserne ikke evner at undervise på en inspirerende måde, eller at underviserne har for dårlige kompetencer. Både gruppen, der falder fra tidligt i uddannelsen, og gruppen, der falder fra senere, peger på oplevelsen af, at det faglige indhold ikke er vedkommende, som en væsentlig årsag til at stoppe på uddannelsen. Begge grupper angiver derudover, at ens egen mangel på motivation samt dårlig trivsel i de fagligt sociale sammenhænge er afgørende. Dårlig trivsel kan bl.a. skyldes, at de studerende ikke befinder sig godt med gruppearbejdsformen eller har oplevet at være i en dårlig studiegruppe.

Forskelle mellem uddannelsesstederne

Undersøgelsen viser, at der er stor forskel på frafaldsprocenterne på de forskellige uddannelsessteder. Forskellene i frafaldet udligener sig dog, hvis man ad statistisk vej tager højde for forskellene i elevgrundlaget på de enkelte uddannelsessteder. Man kan med andre ord sige, at der ikke er uddannelsessteder, som skiller sig hverken positivt eller negativt ud med deres fastholdelsesindsats.

Effekten af 2006-læreruddannelsen

Der er ikke noget, der tyder på, at 2006-læreruddannelsen er bedre til at modvirke frafald end den forrige læreruddannelse. Når vi sammenligner de lærerstuderende på årgang 2009 med en matchet kontrolgruppe, som startede på den forrige læreruddannelse i 2006, finder vi således, at de andele, der falder fra uddannelsen, er meget ens, og forskellen er ikke statistisk signifikant.

Betydningen af indførelse af mødepligt

Undersøgelsen giver ikke svar på, om indførelsen af mødepligt har haft betydning for frafaldet. De lærerstuderende peger på, at et stærkt socialt miljø på uddannelsen er vigtigt. Det har vist sig, at mødepligten er medvirkende til, at de studerende i højere grad møder op på studiet, hvilket er en forudsætning for et godt socialt miljø. Derfor er det rimeligt at antage, at mødepligten gennem sit bidrag til et stærkere socialt miljø kan være med til at mindske frafaldet på uddannelsen. Spørger man de frafaldne lærerstuderende, så er der en forholdsvis lille gruppe, som vurderer, at mødepligten har været medvirkende til deres uddannelsesstop (12 % tillægger mødepligten stor betydning, og 8 % tillægger den nogen betydning). Modsat er der en stor gruppe (65 %), som ikke mener, at mødepligten har haft betydning for deres uddannelsesstop.

2 Indledning

Læreruddannelsen har igennem flere år haft en udfordring med at fastholde de studerende. Ca. 60 % af 2007- og 2008-årgangene fuldførte uddannelsen, hvilket er en del under professionsbacheloruddannelsernes samlede fuldførelsesprocent, som ligger på ca. 76-77 for perioden 2007-2009.¹ Danmarks Evalueringsinstituts (EVA's) akkrediteringer af læreruddannelsen bekræfter dette billede. Det gennemsnitlige frafald på udbuddene af læreruddannelsen ligger på 39 % for den population af studerende, der påbegyndte læreruddannelsen i 2006.²

Udfordringen med frafald skal ses i relation til, at læreruddannelsen igennem flere år har kæmpet med faldende søgning. Antallet af ansøgere faldt således med 53 % fra 2000 til 2008. Denne tendens er godt nok vendt til en stigning i årene 2008-2011 parallelt med en generel stigning i søgningen til professionsbacheloruddannelserne, men stigningen i søgningen til læreruddannelsen har ikke været lige så markant som til de andre uddannelser.³

På baggrund af udfordringerne med fastholdelse af studerende på læreruddannelsen har Uddannelsesministeriet (FIVU), tidligere Undervisningsministeriet, bedt EVA om at gennemføre en række analyser af frafaldet på 2006-læreruddannelsen. Denne rapport samler resultaterne af disse analyser.

Formål

Formålet med undersøgelsen er at finde frem til, hvilke forhold der har betydning for, at studerende stopper på læreruddannelsen. Undersøgelsen forsøger at give svar på dette spørgsmål gennem to tilgange. For det første gennemføres statistiske analyser af de studerendes frafald med henblik på at identificere, hvilke faktorer der har betydning for, om de studerende vælger at afbryde læreruddannelsen. For det andet afdækkes, hvilke faktorer de studerende selv peger på som væsentlige for deres beslutning om at afbryde uddannelsen. Undersøgelsen analyserer heri gennem frafaldsårsager ud fra to forskellige metodiske tilgange med hver deres styrker og begrænsninger. De to tilgange uddybes nedenfor.

Undersøgelsen vil derudover søge at svare på, om:

- Der er forskel på, hvor gode uddannelsesstederne er til at arbejde med fastholdelse
- 2006-læreruddannelsen er bedre til at modvirke frafald end den forrige.

Undersøgelsens design – to tilgange til at undersøge frafald

Undersøgelsens population er studerende, der startede på læreruddannelsen i september 2009. Undersøgelsen bygger på en række forskellige datakilder, som har til formål at analysere denne gruppe af lærerstuderende. Undersøgelsen fokuserer på lærerstuderende på den ordinære læreruddannelse og afgrænser sig således fra meritlærerstuderende og studerende på den frie læreruddannelse.

¹ *Følgegruppen for ny læreruddannelse 2012: Deregulering og internationalisering. Evaluering og anbefalinger om læreruddannelsen af 2006.*

² *Danmarks Evalueringsinstitut 2012: Tværsnit af læreruddannelsen. På baggrund af akkrediteringerne 2011-2012.*

³ *Følgegruppen for ny læreruddannelse 2012: Deregulering og internationalisering. Evaluering og anbefalinger om læreruddannelsen af 2006.*

Tilgang 1 – den statistiske model

Den ene tilgang til at undersøge frafaldsårsager er en statistisk model. I en statistisk model sammenlignes de, der er faldet fra læreruddannelsen, med dem, der fortsat går på læreruddannelsen. Fx ses der på, om der i gruppen af frafaldne er en større andel af mænd end i gruppen, som fortsat går på uddannelsen. Fordelen ved en statistisk model er, at vi kan undersøge betydningen af en lang række faktorer samtidig, hvilket ikke er muligt i en simpel analyse af sammenhængen mellem to faktorer. En simpel analyse af sammenhængen mellem to faktorer (fx frafaldets sammenhæng med køn) tager ikke højde for, om en given sammenhæng mellem de to variable kan være betinget af andre faktorer. I en statistisk model har vi mulighed for at undersøge, hvilken betydning køn har for sandsynligheden for frafald kontrolleret for en lang række faktorer. Modellen undersøger således sammenhængen mellem frafald og fx køn kontrolleret for de andre faktorer i modellen.

Den statistiske model trækker på to datakilder. For det første EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt studerende, der startede på læreruddannelsen i september 2009. I spørgeskemaundersøgelsen har vi spurgt om en lang række forhold vedr. de studerendes motivation og overvejelser i forbindelse med at starte på læreruddannelsen. For det andet registerdata fra Danmarks Statistik, som beskriver en række individkarakteristika for lærerstudende, fx køn, alder, etnicitet, hvilken uddannelsesinstitution de læser på, og ikke mindst, om de studerende er faldet fra uddannelsen. Det er via de studerendes cpr-numre muligt at sammenkoble oplysninger fra spørgeskemaundersøgelsen med oplysninger fra registrene. Den statistiske model baserer sig på analyser af dette samlede analysedatasæt.

Denne spørgeskemaundersøgelse er gennemført, umiddelbart efter at de studerende er startet på uddannelsen i september 2009. Svarprocenten for undersøgelsen er 67, og den er gennemført i samarbejde med Danmarks Statistik.

Tilgang 2 – de studerendes egne vurderinger

Den anden tilgang til at undersøge årsager til frafald er at spørge de frafaldne studerende selv. For at belyse de frafaldne studerendes egne årsager til beslutningen om at stoppe på læreruddannelsen har vi derfor gennemført en spørgeskemaundersøgelse blandt frafaldne studerende. I undersøgelsen spørger vi om en lang række forholds betydning for beslutningen om at stoppe på læreruddannelsen. Forholdene er opdelt i temaer som fx fagligt indhold, praktisk, socialt miljø m.fl.

EVA har løbende indsamlet oplysninger om, hvilke studerende der er stoppet på uddannelsen, og vi har derfor kunnet gennemføre undersøgelsen ad flere omgange. Det har været vigtigt med henblik på at sikre, at de frafaldne studerende vurderer årsagen til uddannelsesstoppet, kortest mulig tid efter at de er stoppet på uddannelsen.

Svarprocenten for denne spørgeskemaundersøgelse er ca. 36.⁴ På trods af en grundig rykkerprocedure har det været svært at få de frafaldne lærerstudende til at deltage. Vi har, ud over en skriftlig og telefonisk rykkerprocedure, brugt gavekort som incitament til at deltage i undersøgelsen, men alt i alt må svarprocenten altså betragtes som relativt lav. Dertil kommer, at analyser af svarene viser, at mandlige studerende er underrepræsenteret i undersøgelsen. Det betyder, at resultaterne af denne del af undersøgelsen ikke nødvendigvis kan generaliseres som repræsentative for den samlede population af frafaldne studerende.

En detaljeret beskrivelse af metode og en analyse af datakvaliteten findes i appendiks A. En samlet oversigt over spørgsmål og svarfordelinger i de to spørgeskemaundersøgelser findes som bilag til rapporten.

⁴ Datagrundlaget har ikke gjort det muligt at udregne en præcis svarprocent. Se appendiks A for en nærmere uddybning.

Om de to tilgange til at undersøge frafald

Som det fremgår af ovenstående, undersøger vi frafald på to måder. De to metodiske tilgange rummer hver især styrker og begrænsninger: Den statistiske model er en stærk metode, fordi den undersøger betydningen af et forhold, samtidig med at de andre faktorer holdes ens. Vi får således simultant undersøgt betydningen af en lang række faktorer, der har indflydelse på frafaldet.

At bruge de studerendes egne vurderinger er en stærk metode, fordi de studerende i deres egen vurdering kan inddrage en række kontekstforhold vedr. beslutningen om at stoppe på læreruddannelsen, som vi ikke kan opstille og måle i en statistisk model. Man kan argumentere for, at de studerende således er i stand til at forholde sig mere nuanceret til beslutningen, end det er muligt at efterligne i en statistisk model. Svagheden ved metoden er, at det er svært at vide, hvad der på den ene side er den reelle vurdering af årsagen til uddannelsesstoppet, og hvad der på den anden side er udtryk for de studerendes efterrationaliseringer.

Som det fremgår, er begge tilgange funderet i analyser af data for 2009-årgangen. Det er således ikke givet, at de årsager til frafald, undersøgelsen peger på, er helt de samme for andre årgange på læreruddannelsen.

Betydningen af uddannelsesstederne og effekten af 2006-læreruddannelsen

For at undersøge, om der er forskel på, hvor gode de enkelte uddannelsessteder er til at modvirke frafald, opstiller vi en statistisk model, hvor vi sammenligner frafaldet på 2009-årgangen de enkelte uddannelsessteder imellem. I den statistiske model har vi mulighed for at tage højde for evt. forskelle i individkarakteristika blandt de studerende, der læser på de forskellige læreruddannelser. Vi sammenligner således forskellen på uddannelsesstedernes frafald, når elevgrundlaget holdes ens.

For at undersøge effekten af 2006-læreruddannelsen sammenligner vi en årgang på denne uddannelse (årgang 2009) med en årgang på den forrige uddannelse (årgang 2006). Selve effektanalysen er gennemført med udgangspunkt i en matchningmetode, hvor formålet er at sikre, at vi sammenligner 2009-årgangen med en sammenlignelig (matchet) kontrolgruppe fra 2006-årgangen. Sammenligningen bygger på registerdata for de to årgange. For en detaljeret beskrivelse af metoden i effektanalysen se appendiks B.

Undersøgelsens definition af frafald

I undersøgelsen ser vi som nævnt på den population af studerende, der startede på læreruddannelsen i september 2009. Denne årgang har tidligst mulighed for at afslutte uddannelsen i sommeren 2013. Det betyder, at vi i skrivende stund ikke har haft mulighed for at følge et helt gennemløb. Oplysninger om, hvorvidt de studerende har afbrudt læreruddannelsen eller ej, stammer fra de indberetninger, uddannelsesstederne sender til Danmarks Statistik. I registrene er det for hver enkelt studerendes vedkommende registreret, om de studerende har afbrudt læreruddannelsen eller stadig er i gang. Disse oplysninger stammer fra Elevregisteret, som opdateres en gang om året. På nuværende tidspunkt er Elevregisteret opdateret til og med 1. oktober 2011. Vi har derfor kun mulighed for at undersøge frafaldet på årgang 2009 frem til og med denne skæringsdato.

I undersøgelsen skelner vi ikke mellem forskellige typer uddannelsesafbrud. Det vil sige, at uanset om de studerende efterfølgende starter på en anden uddannelse, starter i job eller foretager sig noget helt tredje, så betragtes det som uddannelsesafbrud. Det skal her understreges, at det ikke tæller som uddannelsesafbrud, hvis de studerende flytter fra et udbud af læreruddannelsen til et andet.

Tidsplan og organisering

Det samlede projekt er gennemført over en lang periode og har haft mange delaktiviteter. Tabellen nedenfor giver et samlet overblik over delaktiviteterne samt tidspunkt for gennemførelse heraf.

Tabel 1
Tidsplan og organisering af undersøgelsen

Aktivitet	Tidspunkt
Spørgeskemaundersøgelse blandt lærerstuderende, 2009	September 2009
Registertræk blandt lærerstuderende, 2009	Oktober 2009
Afrapportering – profilbeskrivelse af lærerstuderende, 2009	November-december 2009
Telefoninterviewundersøgelse af fastholdelsesinitiativer på læreruddannelsen	December 2009 – januar 2010
Spørgeskemaundersøgelse blandt frafaldne lærerstuderende – 1. runde	Januar 2010
Spørgeskemaundersøgelse blandt frafaldne lærerstuderende – 2. runde	August 2010
Afrapportering – delanalyse – foreløbig afrapportering af spørgeskemaundersøgelse blandt frafaldne studerende samt afrapportering af interviewundersøgelse af fastholdelsesinitiativer	Juni-juli 2011
Spørgeskemaundersøgelse blandt frafaldne lærerstuderende – 3. runde	August 2011
Spørgeskemaundersøgelse blandt frafaldne lærerstuderende – 4. runde	Maj-juni 2012
Registertræk med oplysninger om frafald for 2009-årgangen	September 2012
Afrapportering – slutrapport	September-december 2012

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut (EVA).

Som det fremgår af tabellen, er der som en del af det samlede projekt allerede gennemført to af-rapporteringer. I det følgende beskrives de to rapporter ganske kort.

Profilbeskrivelsen af lærerstuderende årgang 2009

I profilbeskrivelsen beskriver vi de lærerstuderende, der startede på læreruddannelsen i 2009:

Profilbeskrivelsen viser at den typiske lærerstuderende er en kvinde i starten af tyverne med en sproglig stx-eksamen. Hun har et gennemsnit på mellem 7 og 9 på 13-trins-skalaen. Hun er sikker i sit uddannelsesvalg: Læreruddannelsen er hendes førsteprioritet, og hun har undervisningserfaring, måske som lærervikar eller sportstræner. Hun har et stort socialt netværk i den by hvor hun skal læse. Hun finder det vigtigt at uddannelsen har et godt socialt miljø, og hun lærer lige så godt gennem gruppearbejde som ved mere selvstændige arbejdsformer. Hun ser frem til uddannelsens praktiskelementer og finder dem vigtigere end uddannelsens teoretiske elementer. Hun vil gerne bruge uddannelsen til at undervise og gerne på forskellige klassetrin, men forestiller sig dog at hun senere skal læse videre. Det er vigtigt for hende at uddannelsen giver hende muligheder for at forbedre samfundet⁵.

I princippet falder ingen af de lærerstuderende inden for samtlige kategorier i beskrivelsen ovenfor, men beskrivelsen indeholder de svarkategorier, som de studerende hyppigst har valgt.

Undersøgelsen af fastholdelsestiltagene – indsatser for at mindske frafald på læreruddannelsen

Undersøgelsen er afrapporteret i delrapporten *Undersøgelse af årsager til frafald på læreruddannelsen – delanalyse til følgegruppen for læreruddannelsen*. Undersøgelsen bygger på en interviewundersøgelse blandt studieledere og studievejledere. Rapporten beskriver bl.a. informanternes egne vurderinger af årsager til frafald, men har især fokus på de indsatser, der gennemføres for at forebygge frafald på uddannelsesstederne. I rapporten tager vi afsæt i syv overordnede temaer, der kategoriserer de indsatser for at mindske frafald, som gennemføres på uddannelsesstederne. De syv temaer er:

- Rekruttering og introduktion
- Klasserummet
- Støtte til det faglige
- Praktik
- Studiesocialt miljø
- Fokus på den enkelte

⁵ Danmarks Evalueringsinstitut 2009: Profilbeskrivelse af lærerstuderende anno 2009.

- Systematiske undersøgelser.

Det skal nævnes, at billedet af, hvilke indsatser uddannelsesstederne gennemfører for at bekæmpe frafald, hele tiden er under forandring. Nye indsatser for at mindske frafald kan være igangsat siden da, ligesom nogle af de beskrevne indsatser kan være indstillet. En nyere beskrivelse af fastholdelsesinitiativer findes i EVA's tværgående analyse af akkrediteringerne af læreruddannelsen.⁶

Rapportens opbygning

Rapporten indeholder ud over resume og denne indledning tre kapitler og tre appendikser.

Kapitel 3 viser, hvilke faktorer der har betydning for, om studerende falder fra læreruddannelsen. Kapitel 4 beskriver, om der er forskel på, hvor gode uddannelsesstederne er til at fastholde de studerende, og om 2006-læreruddannelsen er bedre egnet til at fastholde de studerende end den forrige læreruddannelse. Kapitel 5 fremstiller de frafaldne lærerstuderendes egne forklaringer på, hvorfor de har besluttet at stoppe på uddannelsen.

Appendiks A redegør for undersøgelsens datagrundlag, mens appendiks B belyser centrale operationaliseringer. Appendiks C beskriver de statistiske analyser, der danner grundlag for undersøgelsens resultater.

Som bilag til rapporten findes to tabelrapporter, som beskriver svarfordelingerne i de to spørgeskemaundersøgelser, der indgår i undersøgelsen.

Rapporten er udarbejdet af metodekonsulent Thomas Hem Pedersen og metodemedarbejder Matilde Bruun Hansen. Desuden har følgende medarbejdere bidraget til projektet:

- Evalueringskonsulent Ellen Silleborg
- Metodekonsulent Kristine Als Velling
- Metodemedarbejder Tobias Bühring
- Metodemedarbejder Marianne Rosenkvist.

⁶ Danmarks Evalueringsinstitut 2012: Tværsnit af læreruddannelsen. På baggrund af akkrediteringerne 2011-2012.

3 Faktorer med betydning for frafald

Dette kapitel redegør for de faktorer, der har betydning for, om studerende falder fra læreruddannelsen. I kapitlet beskriver vi først frafaldet, metode og datagrundlag. Herefter opsamles resultaterne af den statistiske model, og til slut gennemgår vi resultaterne af den statistiske model et efter et.

3.1 Beskrivelse af omfang og tidspunkt for frafaldet

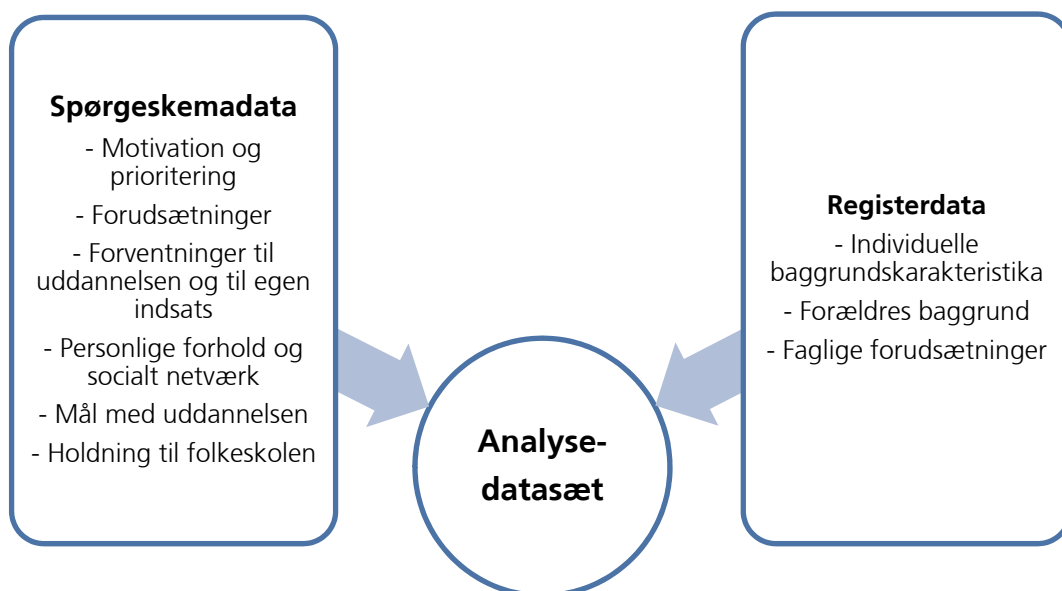
Som nævnt i indledningen er frafaldet relativt stort på læreruddannelsen. Det viser sig også i vores datamateriale. Vi kan således se, at andelen af 2009-årgangen, der er faldet fra til og med 1. oktober 2011, det vil sige de første 2 år og 1 måned af uddannelsen, er på 26 %. Frafaldet er størst inden for det første år, hvor 68 % af den samlede gruppe af frafaldne afbryder uddannelsen. 9 % stopper inden for de første tre måneder, mens 34 % stopper inden for det første halve år.

3.2 Kort om metode og datagrundlag

Resultaterne bygger på en statistisk model, hvor viden om en lang række individuelle forhold bruges til at undersøge, hvilke faktorer der er betydningsfulde for, om studerende, der startede på læreruddannelsen i september 2009, falder fra eller ej. Vores viden om de studerende stammer dels fra registerdata, dels fra spørgeskemadata. Fra registerdata har vi viden om en række personlige karakteristika som køn, alder, indkomst, oprindelsesland, forældres baggrund og tidligere fagligt niveau på den gymnasiale uddannelse. Spørgeskemadata er indsamlet kort efter de studerendes start på uddannelsen (september 2009) og rummer bl.a. svar på spørgsmål om graden af motivation, forventninger til uddannelsen og socialt netværk.

De to typer data kobles med hinanden, således at vi for hver studerende har både registerdata og spørgeskemadata. Dette giver et unikt datasæt, hvor vi har detaljeret viden om de studerendes baggrund og samtidig viden om individuelle forhold, fx motivation, der ellers ikke er umiddelbart observerbare. I figur 2 nedenfor tydeliggøres det, hvordan de to datakilder tilsammen udgør et analysedatasæt, som er grundlaget for de statistiske modeller.

Figur 2
Datasammensætning

Ved at opstille en statistisk model med udgangspunkt i analysedatasættet kan vi få et samlet billede af, hvilke faktorer der viser sig betydningsfulde for beslutningen om at afbryde uddannelsen, når der samtidig kontrolleres for de øvrige faktorer, der kan tænkes at have betydning for beslutningen.

Som nævnt er der på undersøgelsestidspunktet 26 % af årgang 2009, der har afbrudt uddannelsen. Det vil sige, at den gennemsnitlige sandsynlighed for at falde fra læreruddannelsen inden for de første 2 år og 1 måned, er 26 %.

Styrken ved den statistiske model er, at den kan pege på en række af de faktorer, der har betydning for frafaldsrisikoen, dvs. faktorer, der påvirker den gennemsnitlige sandsynlighed i positiv eller negativ retning.

Den statistiske model har dog også nogle begrænsninger. Modellen giver ikke forklaringer på, *hvorfor* de forskellige faktorer er betydningsfulde. Det kan vi kun komme med bud på ud fra, hvad tidligere undersøgelser har vist, og hvad man generelt ved om feltet. Det er heller ikke metodens styrke at pege på, hvor stor betydning den enkelte faktor har for frafaldsrisikoen. Derfor præsenterer rapporten kun faktorerne, der har betydning for frafaldsrisikoen, men beskriver ikke, hvor stor betydning de enkelte faktorer har.

Sidst skal det nævnes, at da vi udelukkende undersøger frafaldet i løbet af de første 2 år og 1 måned af læreruddannelsen, kan resultaterne af analyserne komme til at se anderledes ud, hvis man gennemfører analyserne på et senere tidspunkt i studieforløbet. Det skyldes bl.a., at der i gruppen af ikke frafaldne findes en delgruppe, som faktisk kommer til at afbryde uddannelsen på et senere tidspunkt. Se appendiks A og C for en nærmere redegørelse for datagrundlaget og metoden.

3.3 Opsamling af resultaterne af den statistiske model

Den statistiske model viser, at mange forskellige faktorer har betydning for de studerendes frafaldsrisiko. Følgende faktorer har betydning:

- *Baggrundskarakteristika:*
  - *Køn:* Mænd har større frafaldsrisiko end kvinder.
  - *Etnicitet:* Indvandrere og efterkommere fra ikkevestlige lande⁷ har mindre frafaldsrisiko end etniske danskere og indvandrere og efterkommere fra vestlige lande.
  - *Alder:* Unge studerende har større frafaldsrisiko end ældre studerende.
  - *Helbred:* Studerende med en kronisk sygdom har større frafaldsrisiko end studerende uden kronisk sygdom.
- *Fagligt niveau:* Studerende med lave karakterer fra den gymnasiale uddannelse har større frafaldsrisiko end studerende med høje karakterer og middelkarakterer.
- *Undervisnings erfaring:* Studerende, der tidligere har arbejdet som lærervikar, har mindre frafaldsrisiko end studerende, der ikke har.
- *Valget af uddannelse:*
  - *Overblik over andre uddannelser:* Studerende, der i høj grad havde overblik over andre uddannelsesmuligheder, da de søgte ind, har større frafaldsrisiko end studerende med en mindre grad af overblik.
  - *Fristet af andre uddannelser:* Studerende, der var fristet af andre uddannelser, har større frafaldsrisiko end studerende, der ikke var fristet af andre uddannelser.
  - *Viden om uddannelsen:* Studerende, der i høj grad havde viden om læreruddannelsen, da de søgte ind, har mindre frafaldsrisiko end studerende med en mindre grad af viden.
  - *Identitet:* Studerende, der mener, at professionen "lærer" i høj grad passer til dem, har mindre frafaldsrisiko end studerende, der i mindre grad mener det.
- *Uddannelseslinje:* Studerende, der har valgt uddannelsen på international linje, har større frafaldsrisiko end studerende, der ikke læser på international linje.
- *Netværk:* Studerende, der har et begrænset socialt netværk i uddannelsesbyen, har større frafaldsrisiko end studerende med et større socialt netværk.
- *Arbejdsform:* Studerende, der helst arbejder selvstændigt frem for i grupper, har større frafaldsrisiko end studerende, der lærer bedst ved gruppearbejde eller lige så godt herved som ved selvstændigt arbejde.
- *Forventning til tidsforbrug:* Studerende, som forestiller sig at bruge enten meget kort tid eller meget lang tid på ugentlig forberedelse, har større frafaldsrisiko end studerende, der forestiller sig at bruge et middel antal timer på forberedelse. Desuden viser det sig, at studerende, der har svaret, at de ikke ved, hvor meget tid de samlet set vil bruge på studiet, har større risiko for frafald end andre studerende.
- *Introforløb:* Studerende, der enten ikke har deltaget i introforløbet eller er blevet mere usikre på deres uddannelsesvalg efter introforløbet, har større frafaldsrisiko end studerende, der angiver, at introforløbet har gjort dem mere sikre på deres valg.
- *Fremtid:* Studerende, der forestiller sig, at de skal bruge læreruddannelsen til at læse videre eller til andet end at undervise, har større frafaldsrisiko end studerende, der forestiller sig at bruge uddannelsen til at undervise og evt. til at læse videre.

⁷ Vi følger Danmarks Statistiks definition af danskere, indvandrere og efterkommere samt Danmarks Statistiks opdeling i vestlige og ikkevestlige lande.

Resultaterne viser således, at en lang række individuelle karakteristika har betydning for, om de studerende hhv. falder fra eller gennemfører. I det følgende afsnit gennemgås de enkelte frafaldsfaktorer.

I forhold til ovenstående skal det bemærkes, at faktorerne helbred og arbejdsform har en statistisk set svagere sammenhæng med frafald end de andre faktorer.⁸

3.4 Faktorer, der har betydning for frafaldsrisikoen

I dette afsnit redegør vi nærmere for de faktorer, der har betydning for de studerendes frafaldsrisiko. Appendiks B giver et overblik over, hvilke faktorer vi har testet i de statistiske modeller.

3.4.1 Baggrundskarakteristika har betydning

Undersøgelsen viser, at faktorer som køn, etnicitet og alder har betydning for frafaldsrisikoen. Desuden har det også betydning, om man har en kronisk sygdom.

Køn

Læreruddannelsen har en overvægt af kvindelige studerende, hvilket også viser sig i vores data, idet 63 % af de studerende er kvinder. Analysen viser, at mænd samtidig har større risiko for at falde fra end kvinder. Af rapporten *Deregulering og internationalisering*, udarbejdet af følgegruppen for den ny læreruddannelse, fremgår det, at mænds gennemførelsesprocent lå ca. 15 procentpoint under kvinders i 2006⁹. En forskel i gennemførelsesprocenten, som med årene er øget¹⁰. En mulig forklaring på forskellen er, at studiet netop har en overvægt af kvinder, og at mænd derfor kan have sværere ved at finde sig til rette i det sociale miljø.

Tabel 2
Beskrivelse og betydning af køn

Faktor	Frekvens	Procent	Faktorens betydning for frafald
<i>Køn</i>			
Mænd	613	37 %	Mænd har større frafaldsrisiko end kvinder
Kvinder	1.032	63 %	
I alt	1.645	100 %	

Kilde: Registerdata og EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt lærerstuderende.

Kolonnerne 1-3 beskriver registervariablens kategorier hhv. antallet i og andelen af de enkelte kategorier. Kolonne 4 beskriver faktorens (registervariablens) betydning for frafald på baggrund af resultaterne af den statistiske model.

Etnicitet

Også etnicitet viser sig at have en betydning. 4 % af de studerende på læreruddannelsen er indvandrere og efterkommere fra ikkevestlige lande, og blandt dem er frafaldsrisikoen mindre, end den er blandt etnisk danske studerende. I gruppen af studerende fra ikkevestlige lande kommer den største gruppe oprindeligt fra Tyrkiet (44 %) efterfulgt af Libanon (12 %), Somalia (8 %) og Pakistan (8 %).

⁸ Faktorerne i den statistiske model er alle signifikante ved et signifikansniveau på 0,05 på nær faktorerne helbred og arbejdsform, som er signifikante ved 0,1-niveau. 0,05-niveauet er et relativt sikkert udtryk for en sammenhæng, mens 0,1-niveauet indikerer, at der formentlig er tale om en sammenhæng.

⁹ Følgegruppen for ny læreruddannelse 2012: Deregulering og internationalisering. Evaluering og anbefalinger om læreruddannelsen af 2006.

¹⁰ Følgegruppen for ny læreruddannelse 2012: Deregulering og internationalisering. Evaluering og anbefalinger om læreruddannelsen af 2006 og *Anvendt Kommunalforskning 2008*: Professionsbacheloruddannelserne – De studerendes vurdering af studiemiljø, studieformer og motivation for at gennemføre.

Tabel 3
Beskrivelse og betydning af etnicitet

Faktor	Frekvens	Procent	Faktorens betydning for frafald
<i>Etnicitet</i>			
Indvandrere og efterkommere fra ikkevestlige lande	63	4 %	Indvandrere og efterkommere fra ikkevestlige lande har mindre frafaldsrisiko end indvandrere og efterkommere fra vestlige lande samt etnisk danske studerende
Indvandrere og efterkommere fra vestlige lande	33	2 %	
Etnisk danske studerende	1.535	94 %	
I alt	1.631	100 %	

Kilde: Registerdata og EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt lærerstuderende.

Kolonnerne 1-3 beskriver registervariablens kategorier hhv. antallet i og andelen af de enkelte kategorier. Kolonne 4 beskriver faktorens (registervariablens) betydning for frafald på baggrund af resultaterne af den statistiske model.

Alder

Størstedelen af de lærerstuderende, der startede på læreruddannelsen 1. september 2009, var mellem 19 og 22 år pr. 1. januar 2009. De statistiske analyser viser, at studerende mellem 19 og 24 år har større frafaldsrisiko end studerende i aldersgruppen 25-30 år. Dette resultat understøttes af Anvendt Kommunal Forsknings (AKF's) undersøgelse af læreruddannelsen og tre andre professionsbacheloruddannelser. Her viser det sig ligeledes, at færre i gruppen af 25-29-årige overvejer at afbryde deres uddannelse, end det gør sig gældende i gruppen af 22-24-årige.¹¹ Forklaringen herpå kan være, at studerende over 25 år formentlig har haft længere tid til at finde ud af, hvilken uddannelse de ønsker, og derfor måske er mere afklarede. I kraft af deres alder føler de muligvis også et større pres i forhold til at få færdiggjort en uddannelse.

Tabel 4
Beskrivelse og betydning af alder

Faktor	Frekvens	Procent	Faktorens betydning for frafald
<i>Alder pr. 1. januar 2009</i>			
17-18 år	70	4 %	
19-20 år	512	31 %	
21-22 år	478	29 %	Gruppen af studerende mellem 19 og 24 år har større frafaldsrisiko end de resterende aldersgrupper
23-24 år	177	11 %	
25-30 år	181	11 %	
31-40 år	145	9 %	
Over 40 år	68	4 %	
I alt	1.631	100 %	

Kilde: Registerdata og EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt lærerstuderende.

Kolonnerne 1-3 beskriver registervariablens kategorier hhv. antallet i og andelen af de enkelte kategorier. Kolonne 4 beskriver faktorens (registervariablens) betydning for frafald på baggrund af resultaterne af den statistiske model.

Kronisk sygdom

Blandt de lærerstuderende i vores undersøgelse svarer 9 %, at de lider af en kronisk sygdom. Resultaterne af den statistiske model tyder på, at denne gruppe har en større frafaldsrisiko end studerende, der svarer, at de ikke lider af en kronisk sygdom. Det anslås, at ca. en tredjedel af den samlede danske befolkning har en eller flere kroniske sygdomme. Andelen stiger med alderen. En kronisk sygdom kan defineres som sygdom, der har et langvarigt forløb eller er konstant tilbagevendende. Eksempler på kroniske sygdomme er psykiske lidelser, astma og allergi, kræft og diabetes.¹²

¹¹ *Anvendt Kommunal Forskning 2008: Professionsbacheloruddannelserne – De studerendes vurdering af studiemiljø, studieformer og motivation for at gennemføre.*

¹² *Www.sst.dk.*

Vi kan ikke forvente, at alle respondenter har haft et meget klart billede af definitionen på en kronisk sygdom. Formentlig er personer, der svarer ja, ret klar over definitionen, men det kan tænkes, at personer, som svarer nej, faktisk ikke ved, at de har en kronisk sygdom. Hertil kommer, at vi spørger, om personen "lider" af en kronisk sygdom, hvilket kan forstås således, at sygdommen skal være alvorlig. 21 % af de studerende, der har en kronisk sygdom, vurderer, at den vil – eller måske vil – begrænse dem i at læse til lærer. Lider man af en kronisk sygdom, er der sandsynligvis større risiko for, at man kan opleve komplikationer i løbet af uddannelsen, som gør, at man er nødt til at afbryde den.

Tabel 5
Beskrivelse og betydning af helbred

Faktor	Frekvens	Procent	Faktorens betydning for frafald
<i>Lider du af en kronisk sygdom?</i>			
Ja	143	9 %	Studerende med en kronisk sygdom har formentlig en større frafaldsrisiko end studerende uden en kronisk sygdom*
Nej	1.500	91 %	
I alt	1.643	100 %	

Kilde: Registerdata og EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt lærerstuderende.

Kolonnerne 1-3 beskriver spørgsmålets kategorier hhv. antallet i og andelen af de enkelte kategorier. Kolonne 4 beskriver faktorens (spørgsmålets) betydning for frafald på baggrund af resultaterne af den statistiske model.

* Betegnelsen *formentlig* henviser til, at sammenhængen udelukkende er signifikant ved et signifikansniveau på 0,1.

Forældres baggrund har *ikke* betydning

Mens baggrundskarakteristika som køn, alder og etnicitet viser sig at have betydning for frafaldsrisikoen, har forældres uddannelse og indkomst ingen signifikant betydning for frafaldsrisikoen. Dette kan synes overraskende, da forældrenes baggrund ofte viser sig betydningsfuld i relation til deres børns uddannelse. AKF har i sin undersøgelse af læreruddannelsen og tre andre professionsbacheloruddannelser dog i tråd hermed fundet ud af, at forældrebaggrund har en meget begrænset betydning for overvejelser over at afbryde uddannelsen¹³. Forældrebaggrund spiller øjensynligt ind tidligere i forløbet, nemlig i valget af uddannelse, hvorfor effekten på frafaldsrisikoen er begrænset.

3.4.2 Fagligt niveau har betydning

Overordnet set kan man tale om, at studerende med lave karakterer har større frafaldsrisiko end studerende med middelkarakterer og højere karakterer. Der er dog nuanceforskelle, alt efter hvilke karakterer man ser på.

Ser man på de studerendes gennemsnit af den samlede studentereksamen, viser det sig, at studerende med et gennemsnit på under 4 har større frafaldsrisiko end studerende med et gennemsnit over 4. At studerende med et generelt lavt fagligt niveau har større risiko for at falde fra, kan skyldes, at de på læreruddannelsen møder for store faglige krav. Det relativt lave gymnasiale gennemsnit kan dog også være et udtryk for dårlige studievaner og manglende faglig motivation, hvilket kan tænkes at have betydning for, om de studerende fortsætter på uddannelsen.

¹³ Anvendt Kommunalforskning 2008: Professionsbacheloruddannelserne – De studerendes vurdering af studiemiljø, studieformer og motivation for at gennemføre.

Tabel 6
Beskrivelse og betydning af fagligt niveau – samlet gennemsnit

Faktor	Frekvens	Procent	Faktorens betydning for frafald
<i>Gymnasialt gennemsnit</i>			
<i>7-trinsskalaen*</i>			
Under 4	212	14 %	Studerende med et gymnasialt gennemsnit på under 4 har større frafaldsrisiko end studerende med et gymnasialt gennemsnit på over 4
Mellem 4 og 6	519	35 %	
Mellem 6 og 8	497	33 %	
Over 8	265	18 %	
I alt	1.495	100 %	

Kilde: Registerdata og EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt lærerstuderende.

Kolonnerne 1-3 beskriver registervariablens kategorier hhv. antallet i og andelen af de enkelte kategorier. Kolonne 4 beskriver faktorens (registervariablens) betydning for frafald på baggrund af resultaterne af den statistiske model.

* Ca. 60 % af populationen har fået karakter efter 13-skalaen. Deres karakterer er omregnet til 7-trinsskalaen efter den officielle konverteringstabel. Se appendiks B for en nærmere redegørelse.

Parallelt med det overordnede gymnasiale gennemsnit har vi set på gennemsnittet af de karakterer, der er givet i det/de gymnasiefag, som er adgangsgivende til det fag, de studerende har valgt som linjefag på læreruddannelsen. Her er der således tale om de studerendes faglige niveau i fx dansk eller fysik/kemi. Ligesom det er tilfældet med resultatet for det samlede gennemsnit, viser det sig, at studerende med et karaktergennemsnit på mellem 6 og 8 falder fra i mindre grad end studerende med et gennemsnit på under 6.

Mere bemærkelsesværdigt er det, at studerende med et gennemsnit, der er højere end 8, ligeledes har større frafaldsrisiko end middelgruppen, som har et gennemsnit mellem 6 og 8. Studerende med et karaktergennemsnit lavere end 6 viser sig ikke at have en signifikant anderledes frafaldsrisiko end studerende med et karaktergennemsnit over 8. Der er således tale om en sammenhæng, hvor studerende med middelkarakterer i gymnasiefag, der er adgangsgivende til linjefagene, har mindre frafaldsrisiko end studerende med højere eller lavere karakterer. Forklaringen herpå kan være, at uddannelsen i nogen grad appellerer mere til studerende med et fagligt midelniveau, og at de øvrige studerende derfor falder fra, fordi de oplever at møde hhv. for store og for små faglige udfordringer.

Tabel 7
Beskrivelse og betydning af fagligt niveau – linjefag

Faktor	Frekvens	Procent	Faktorens betydning for frafald
<i>Gymnasialt gennemsnit i det/de fag, der er adgangsgivende til det senere valgte linjefag</i>			
<i>7-trinsskalaen*</i>			
Under 4	171	14 %	Studerende med et gymnasialt gennemsnit i det senere linjefag på mellem 6 og 8 har mindre frafaldsrisiko end studerende med højere eller lavere karaktergennemsnit
Mellem 4 og 6	318	25 %	
Mellem 6 og 8	447	36 %	
Over 8	317	25 %	
I alt	1.253	100 %	

Kilde: Registerdata og EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt lærerstuderende.

Kolonnerne 1-3 beskriver registervariablens kategorier hhv. antallet i og andelen af de enkelte kategorier. Kolonne 4 beskriver faktorens (registervariablens) betydning for frafald på baggrund af resultaterne af den statistiske model.

* Ca. 60 % af populationen har fået karakter efter 13-skalaen. Deres karakterer er omregnet til 7-trinsskalaen efter den officielle konverteringstabel.

3.4.3 Tidligere erfaring med lærergerningen har betydning

Undersøgelsen viser, at 37 % af de studerende tidligere har undervist som lærervikar. Studerende, der har undervist som lærervikar, har mindre frafaldsrisiko end studerende, der ikke har disse erfaringer. Det kan bl.a. skyldes, at de to grupper har forskellige forudsætninger for at træffe uddannelsesvalget, og at studerende, der har arbejdet som lærervikar, har andre forudsætninger for at læse på uddannelsen. Studerende, der har arbejdet som lærervikar, har afprøvet sig selv i rollen som lærer og vil derfor sandsynligvis i mindre grad falde fra, fordi de oplever, at lærerprofessionen ikke passer til dem. De konkrete erfaringer fra undervisningssituationer kan desuden betyde, at de er bedre klædt på til praktikken. Tidligere undersøgelser peger på, at det for lærerstuderende er afgørende at kunne koble teori og praksis, og at en svag kobling for mange er årsag til deres overvejelse over at afbryde uddannelsen¹⁴. Studerende med erfaring som lærervikar har i den forbindelse et praktisk erfaringsfundament, som muligvis gør koblingen mellem teori og praksis nemmere, idet de i en vis grad selvstændigt kan perspektivere teorien til praksis. At erfaring som lærervikar viser sig betydningsfuld, kan dog også skyldes, at en vis modenhed generelt øger sandsynligheden for ikke at falde fra, hvilket bl.a. ses af alderens betydning.

Samtidig må det bemærkes, at det at have været lærervikar kan hænge sammen med andre karakteristika ved personen. Fx er det muligvis de mest motiverede studerende, der i sin tid valgte at blive lærervikar. Derudover er det sandsynligt, at det alene er de studerende, der befandt sig godt i jobbet som lærervikar, som siden har ønsket at uddanne sig til lærer.

Tabel 8
Beskrivelse og betydning af tidligere erfaring med lærergerningen

Faktor	Frekvens	Procent	Faktorens betydning for frafald
<i>Har du arbejdet som lærervikar?</i>			
Ja	613	37 %	Studerende, der har arbejdet som lærervikar, har mindre frafaldsrisiko end studerende, der ikke har arbejdet som lærervikar
Nej	1.032	63 %	
I alt	1.645	100 %	

Kilde: Registerdata og EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt lærerstuderende.

Kolonnerne 1-3 beskriver spørgsmålets kategorier hhv. antallet i og andelen af de enkelte kategorier. Kolonne 4 beskriver faktorens (spørgsmålets) betydning for frafald på baggrund af resultaterne af den statistiske model.

3.4.4 Tilgang til uddannelsesvalget har betydning

I spørgeskemaundersøgelsen spurgte vi om de overvejelser, de studerende gjorde sig i forbindelse med deres beslutning om at læse på læreruddannelsen. Flere af disse forhold viste sig at have betydning for frafaldsrisikoen.

Professionen "lærer"

Studerende, der i høj grad mener, at professionen "lærer" passer til dem som person, har mindre frafaldsrisiko end andre studerende. Forklaringen ligger sandsynligvis i, at denne gruppe er mere afklaret om valget af uddannelsen og oplever det at læse til lærer som et kald eller som noget, de identificerer sig med.

¹⁴ Anvendt Kommunalforskning 2008: Professionsbacheloruddannelserne – De studerendes vurdering af studiemiljø, studieformer og motivation for at gennemføre.

Tabel 9**Beskrivelse og betydning af forhold vedr. de studerendes uddannelsesbeslutning**

Faktor	Frekvens	Procent	Faktorens betydning for frafald
<i>Jeg tror, professionen "lærer" passer til mig som person</i>			
I høj grad	1145	69 %	Studerende, der svarer "I nogen grad", "I mindre grad" eller "Slet ikke", har større frafaldsrisiko end studerende, der svarer "I høj grad"
I nogen grad	442	27 %	
I mindre grad	51	3 %	
Slet ikke	7	0 %	
I alt	1.645	100 %	

Kilde: Registerdata og EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt lærerstuderende.

Kolonnerne 1-3 beskriver spørgsmålets kategorier hhv. antallet i og andelen af de enkelte kategorier. Kolonne 4 beskriver faktorens (spørgsmålets) betydning for frafald på baggrund af resultaterne af den statistiske model.

At være fristet

Hvad enten de studerende følte sig fristet af andre uddannelser i høj grad eller blot i mindre grad, da de søgte ind på læreruddannelsen, har de en større frafaldsrisiko end dem, der slet ikke følte sig fristet. Har man i valget af uddannelse slet ikke oplevet at være fristet af andre uddannelser, er det sandsynligt, at man har et klart ønske om at studere på læreruddannelsen, og at valget ikke er taget med stor tvivl i sindet eller på baggrund af nødvendigheder. Det er sandsynligvis mindre nærliggende at se alternative uddannelsesmuligheder, hvis man ikke har været fristet af andre uddannelsesmuligheder, hvorfor en beslutning om at afbryde studiet ligger længere væk.

Tabel 10**Beskrivelse og betydning af forhold vedr. de studerendes uddannelsesbeslutning**

Faktor	Frekvens	Procent	Faktorens betydning for frafald
<i>Jeg var fristet af andre uddannelser, da jeg søgte ind på læreruddannelsen</i>			
I høj grad enig	176	11 %	Studerende, der svarer enten "I høj grad enig", "I nogen grad enig" eller "I mindre grad enig", har større frafaldsrisiko end studerende, der svarer "Slet ikke enig"
I nogen grad enig	330	20 %	
I mindre grad enig	353	22 %	
Slet ikke enig	786	48 %	
I alt	1.645	100 %	

Kilde: Registerdata og EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt lærerstuderende.

Kolonnerne 1-3 beskriver spørgsmålets kategorier hhv. antallet i og andelen af de enkelte kategorier. Kolonne 4 beskriver faktorens (spørgsmålets) betydning for frafald på baggrund af resultaterne af den statistiske model.

At have viden

Undersøgelsen viser også, at studerende, der havde stor viden om læreruddannelsen, da de traf deres uddannelsesvalg, har mindre frafaldsrisiko. Man kan umiddelbart forestille sig to forklaringer på denne sammenhæng: For det første er det en god forudsætning, når man starter på en uddannelse, at man kender til uddannelsens indhold. Det gør, at man ikke bliver overrasket negativt over uddannelsens indhold. For det andet kan sammenhængen forklares ved, at de studerende, der i høj grad opsøger viden om uddannelsen, også er kendetegnet ved at være motiverede og dedikerede studerende.

Tabel 11
Beskrivelse og betydning af forhold vedr. de studerendes uddannelsesbeslutning

Faktor	Frekvens	Procent	Faktorens betydning for frafald
<i>Hvor stor eller lille viden havde du om læreruddannelsens indhold, på det tidspunkt du valgte at søge ind på uddannelsen?</i>			
Meget stor	219	13 %	Studerende, der har meget lille, lille eller hverken stor eller lille viden, har større frafaldsrisiko end studerende, der har stor eller meget stor viden
Stor	652	40 %	
Hverken stor eller lille	505	31 %	
Lille	205	12 %	
Meget lille	64	4 %	
I alt	1.645	100 %	

Kilde: Registerdata og EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt lærerstuderende.

Kolonnerne 1-3 beskriver spørgsmålets kategorier hhv. antallet i og andelen af de enkelte kategorier. Kolonne 4 beskriver faktorens (spørgsmålets) betydning for frafald på baggrund af resultaterne af den statistiske model.

At have overblik over uddannelsesmuligheder

Parallelt med at have viden om uddannelsen kunne man umiddelbart forvente, at studerende, der i høj grad havde overblik over andre relevante uddannelsesmuligheder, da de valgte læreruddannelsen, havde en mindre frafaldsrisiko. Har man overblik over sine muligheder, har man brugt kræfter på at sætte sig ind i mulighederne, og valget træffes på et kvalificeret grundlag. Det viser sig dog at være omvendt: De, der i høj grad har overblik over andre relevante uddannelsesmuligheder, har større frafaldsrisiko. Forklaringen herpå kan være, at studerende, der i høj grad har overblik over andre uddannelsesmuligheder, var mindre afklarede omkring deres valg.

Tabel 12
Beskrivelse og betydning af forhold vedr. de studerendes uddannelsesbeslutning

Faktor	Frekvens	Procent	Faktorens betydning for frafald
<i>Overblik: Da du valgte læreruddannelsen, i hvilken grad havde du så overblik over andre for dig relevante uddannelsesmuligheder?</i>			
I høj grad	466	28 %	Studerende, der svarer "I høj grad", har større frafaldsrisiko end studerende, der svarer "I nogen grad", "I mindre grad" eller "Slet ikke".
I nogen grad	742	45 %	
I mindre grad	321	20 %	
Slet ikke	115	7 %	
I alt	1.644	100 %	

Kilde: Registerdata og EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt lærerstuderende.

Kolonnerne 1-3 beskriver spørgsmålets kategorier hhv. antallet i og andelen af de enkelte kategorier. Kolonne 4 beskriver faktorens (spørgsmålets) betydning for frafald på baggrund af resultaterne af den statistiske model.

3.4.5 Uddannelseslinje har betydning

Ca. 6 % af de studerende i vores undersøgelse studerer på læreruddannelsen på international linje. På international linje tager man en ordinær læreruddannelse, men uddannelsen er struktureret anderledes, således at man undervejs i uddannelsen fx skal på et udlandsophold.

Studerende, som læser på international linje, har større frafaldsrisiko end studerende, der tager uddannelsen efter den almindelige struktur. Det er umiddelbart svært at vide, hvad forklaringen er herpå, og ikke til at sige, om det skyldes forhold ved selve uddannelseslinjen eller ved de studerende, som vælger at læse international linje. Følgegruppen for ny læreruddannelse (2006-læreruddannelsen) har i sin rapport beskrevet vilkårene for at orientere sig internationalt som vanskelige grundet 2006-læreruddannelsens nuværende struktur:

Desværre er det vanskeligt at skabe gode forhold for internationalisering, sådan som læreruddannelsen er tilrettelagt i dag. Som allerede nævnt i indledningen gør de "skæve" ECTS-point det vanskeligt at tage hele semestre i udlandet, og den manglende modulisering af uddannelsen gør det tilsvarende besværligt at tage på udvekslingsophold, som ikke bliver studieforlængende.¹⁵

Tabel 13
Beskrivelse og betydning af international linje

Faktor	Frekvens	Procent	Faktorens betydning for frafald
<i>Er du på international linje?</i>			Studerende, der studerer på uddannelsen på international linje, har større risiko for frafald end studerende, der studerer på uddannelsen almindeligt
Ja	98	6 %	
Nej	1.545	94 %	
I alt (N = 1.819)	1.643	100 %	

Kilde: Registerdata og EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt lærerstuderende.

Kolonnerne 1-3 beskriver spørgsmålets kategorier hhv. antallet i og andelen af de enkelte kategorier. Kolonne 4 beskriver faktorens (spørgsmålets) betydning for frafald på baggrund af resultaterne af den statistiske model.

3.4.6 Netværk har betydning

Det er meget forskelligt, hvor store sociale netværk de studerende har i uddannelsesbyen. 58 % siger, at de har et stort eller meget stort socialt netværk, mens de resterende har et mindre stort socialt netværk eller et meget begrænset socialt netværk. Fordelingen er formentlig et udtryk for, at en meget stor gruppe flytter til uddannelsesbyen, umiddelbart inden de starter på uddannelsen, ligesom en del i landområderne er bosat i oplandet til uddannelsesbyen. Analyserne viser, at gruppen, der har et meget begrænset socialt netværk i byen, har større frafaldsrisiko. Resultatet indikerer formentlig, at det at starte på en uddannelse er en stor omvæltning, som kan kræve støtte fra netværket. For studerende, hvor netværket bl.a. udgøres af familie, kan man også forestille sig, at det at have netværket tæt på giver større adgang til økonomisk støtte og hjælp med fx praktiske problemstillinger.

Tabel 14
Beskrivelse og betydning af socialt netværk

Faktor	Frekvens	Procent	Faktorens betydning for frafald
<i>Hvordan er omfanget af dit sociale netværk i den by, hvor du læser til lærer?</i>			Studerende, der har et meget begrænset socialt netværk i uddannelsesbyen, har større frafaldsrisiko end studerende med et mindre stort, stort eller meget stort socialt netværk
Meget stort socialt netværk	344	21 %	
Stort socialt netværk	612	37 %	
Mindre stort socialt netværk	365	22 %	
Meget begrænset socialt netværk	324	20 %	
I alt	1.645	100 %	

Kilde: Registerdata og EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt lærerstuderende.

Kolonnerne 1-3 beskriver spørgsmålets kategorier hhv. antallet i og andelen af de enkelte kategorier. Kolonne 4 beskriver faktorens (spørgsmålets) betydning for frafald på baggrund af resultaterne af den statistiske model.

3.4.7 Foretrukken arbejdsform har betydning

I spørgeskemaet bliver de studerende spurgt, om de lærer bedst ved gruppearbejde, ved selvstændigt arbejde eller lige godt ved begge arbejdsmetoder. Størstedelen af de studerende har ikke præferencer for den ene metode frem for den anden. Ca. 67 % svarer sådan, mens 18 % arbejder bedst ved gruppearbejde, og 15 % arbejder bedst selvstændigt. Resultaterne tyder på, at de studerende, som arbejder bedst selvstændigt, har større frafaldsrisiko end andre studerende. En forklaring på dette resultat kan muligvis være, at læreruddannelsen rummer en del gruppearbejde i studie-, praktik- og eksamensgrupper. Hvis de studerende lærer mindre godt ved

¹⁵ Følgegruppen for ny læreruddannelse 2012: Deregulering og internationalisering. Evaluering og anbefalinger om læreruddannelsen af 2006.

denne arbejdsform, er de måske heller ikke så positivt indstillet over for samarbejdet i grupper, og det kan have betydning for frafaldsrisikoen.

Tabel 15
Beskrivelse og betydning af arbejdsform

Faktor	Frekvens	Procent	Faktorens betydning for frafald
<i>Hvilket af følgende passer bedst på dig?</i>			
Jeg lærer generelt bedst ved at arbejde selvstændigt frem for ved gruppearbejde	247	15 %	Studerende, der helst arbejder selvstændigt frem for ved gruppearbejde, har formentlig* større frafaldsrisiko end studerende, der arbejder bedst ved gruppearbejde, eller studerende, der ikke har præferencer for metoden
Jeg lærer generelt bedst ved gruppearbejde frem for at arbejde selvstændigt	293	18 %	
De to arbejdsmetoder passer mig lige godt	1.105	67 %	
I alt	1.645	100 %	

Kilde: Registerdata og EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt lærerstuderende.

Kolonnerne 1-3 beskriver spørgsmålets kategorier hhv. antallet i og andelen af de enkelte kategorier. Kolonne 4 beskriver faktorens (spørgsmålets) betydning for frafald på baggrund af resultaterne af den statistiske model.

* Betegnelsen *formentlig* henviser til, at sammenhængen udelukkende er signifikant ved et signifikansniveau på 0,1.

3.4.8 Forventet arbejdsindsats har betydning

Undersøgelsen viser, at det er meget forskelligt, hvor lang tid studerende forventer at bruge på at forberede sig. Disse forskelle viser sig også at have en betydning for de studerendes frafaldsrisiko: Studerende, der forventer at bruge mindre end 5 timer om ugen, har en større frafaldsrisiko end studerende, der forventer at bruge mellem 5 og 20 timer. Forventer man at skulle bruge kort tid på forberedelse, indikerer det formentlig, at de studerende generelt ikke forestiller sig at bruge meget tid på studiet. Det er således også et udtryk for indstillingen til studiet. Dette billede bekræftes, når man ser på, hvor mange timer gruppen forestiller sig at bruge på studiet samlet set: 16 % af gruppen forventer at bruge mindre end 15 timer om ugen på studiet inklusive forberedelse. En andel, der er markant større end i den resterende gruppe lærerstuderende, hvor det kun er 2 %, der forventer at bruge mindre end 15 timer ugentligt.

En forventning om at bruge mere end 20 timer ugentligt på forberedelse viser sig dog også at give større frafaldsrisiko. Frafaldsrisikoen for denne gruppe er større end for den gruppe, der forventer at bruge mellem 5 og 20 timer. Man kan forestille sig, at denne gruppe har en meget seriøs indstilling til studiet og forventer et studie, der kræver en stor faglig indsats. En mulig forklaring på deres større frafaldsrisiko kan derfor ligge i, at disse forventninger ikke indfris. Man kunne også have en hypotese om, at det er de fagligt svage studerende, der er bevidste om, at studiet kræver en stor indsats, og som siden oplever ikke at kunne følge med, men denne forklaring er formentlig ikke aktuel, da der viser sig ikke at være nogen sammenhæng mellem lavt fagligt niveau og forventninger til forberedelsestid.

Tabel 16
Beskrivelse og betydning af forventet arbejdsindsats

Faktor	Frekvens	Procent	Faktorens betydning for frafald
<i>Hvor mange hele timers forberedelse og opgaveløsning – dvs. arbejde, der ligger ud over selve undervisningen på studiet, forestiller du dig at bruge i gennemsnit pr. uge?</i>			
Under 5	62	4 %	Studerende, der svarer "Under 5 timer" eller "Over 20 timer", har større frafaldsrisiko end studerende, der vælger mellem 5 og 20 timer
5-10	591	36 %	
11-15	547	33 %	
16-20	288	18 %	
Over 20	65	4 %	
Ved ikke	92	6 %	
I alt	1.645	100 %	

Kilde: Registerdata og EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt lærerstuderende.

Kolonnerne 1-3 beskriver spørgsmålets kategorier hhv. antallet i og andelen af de enkelte kategorier. Kolonne 4 beskriver faktorens (spørgsmålets) betydning for frafald på baggrund af resultaterne af den statistiske model.

3.4.9 Oplevelse af introforløbet har betydning

Ca. 85 % af de studerende vurderer introforløbet positivt eller meget positivt. På samme måde er det også de fleste, som enten er blevet mere sikre på deres uddannelsesvalg efter introforløbet eller hverken er blevet mere eller mindre sikre. Ca. 6 % har ikke deltaget i introforløbet eller vurderer, at introforløbet har gjort dem mindre sikre på, at deres uddannelsesvalg var det rette. De ca. 4 %, som er blevet mindre sikre eller meget mindre sikre efter introforløbet, har større frafaldsrisiko end dem, der er blevet mere sikre, hvilket umiddelbart ikke er overraskende. Spørgsmålet er dog, hvori forklaringen ligger. Der kan være tale om, at introforløbets tilrettelæggelse har givet en dårlig oplevelse af organisation og struktur på uddannelsen, eller at de studerende gennem introforløbet har fået øget indblik i uddannelsens indhold og ikke finder dette tiltalende. Samtidig kan det også knyttes an til oplevelsen af det sociale miljø og de medstuderende.

Tabel 17
Beskrivelse og betydning af introforløbet

Faktor	Frekvens	Procent	Faktorens betydning for frafald
<i>I hvilket omfang har introforløbet gjort dig mere eller mindre sikker på, at du har valgt den rigtige uddannelse?</i>			
Meget mere sikker	288	18 %	Studerende, der enten ikke har deltaget i introforløbet eller vurderer, at introforløbet har gjort dem mindre sikre på, at de har valgt den rigtige uddannelse, har større frafaldsrisiko end studerende, der er blevet enten mere eller hverken mere eller mindre sikre på deres valg
Mere sikker	564	34 %	
Hverken mere eller mindre sikker	684	42 %	
Mindre sikker	52	3 %	
Meget mindre sikker	7	0 %	
Har ikke deltaget	49	3 %	
I alt	1.644	100 %	

Kilde: Registerdata og EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt lærerstuderende.

Kolonnerne 1-3 beskriver spørgsmålets kategorier hhv. antallet i og andelen af de enkelte kategorier. Kolonne 4 beskriver faktorens (spørgsmålets) betydning for frafald på baggrund af resultaterne af den statistiske model.

3.4.10 Perspektiv med uddannelsen har betydning

Ca. 5 % af de studerende vil enten udelukkende bruge uddannelsen til at læse videre eller har et andet perspektiv med uddannelsen end at undervise eller læse videre. Disse grupper af studerende har en større frafaldsrisiko end studerende, som vil bruge uddannelsen til at undervise, og studerende, som vil bruge uddannelsen til at undervise og muligvis læse videre.

Man kan forestille sig, at gruppen, der udelukkende vil læse videre, oplever, at uddannelsen er mere målrettet lærerprofessionen og mindre rettet mod videreuddannelsesmuligheder, end de havde forventet. Samtidig kan man forestille sig, at man som studerende undervejs kan miste motivationen, når læreruddannelsen alene er et middel til en videre uddannelse.

Tabel 18
Beskrivelse og betydning af perspektiv med at tage læreruddannelsen

Faktor	Frekvens	Procent	Faktorens betydning for frafald
<i>Hvad forventer du at bruge læreruddannelsen til?</i>			
Jeg vil udelukkende bruge uddannelsen til at undervise	521	32 %	Studerende, der forestiller sig, at de skal bruge læreruddannelsen til at læse videre eller andet end at undervise, har større frafaldsrisiko end studerende, som vil bruge uddannelsen til udelukkende at undervise eller til at undervise og muligvis læse videre
Jeg vil bruge uddannelsen til at undervise og muligvis læse videre	1.028	63 %	
Jeg vil udelukkende bruge uddannelsen til at læse videre	52	3 %	
Andet	36	2 %	
I alt (N = 1.819)	1.637	100 %	

Kilde: Registerdata og EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt lærerstudende.

Kolonnerne 1-3 beskriver spørgsmålets kategorier hhv. antallet i og andelen af de enkelte kategorier. Kolonne 4 beskriver faktorens (spørgsmålets) betydning for frafald på baggrund af resultaterne af den statistiske model.

4 Uddannelsens og uddannelsesstedets betydning

Dette kapitel beskriver, dels om der er forskel på, hvor gode uddannelsesstederne er til at modvirke frafald, dels om 2006-læreruddannelsen er bedre til at modvirke frafald end den forrige læreruddannelse.

4.1 Forskelle i frafald mellem uddannelsesstederne?

Dette afsnit fokuserer på, hvorvidt der er forskel på, hvor godt de 17 steder, der udbyder læreruddannelsen, evner at fastholde de studerende. Andelen af studerende, der falder fra, ser umiddelbart ud til at være relativt forskellig fra udbud til udbud. Frafaldet på udbuddene med den største og den mindste frafaldsandel er således på hhv. 30 % og 15 %, når man opgør det efter 2 år og 1 måned. Det er nærliggende at fortolke denne forskel som en indikation på forskellen i udbuddenes evne til at arbejde med fastholdelse, men sådan kan man ikke uden videre slutte. Den direkte sammenligning af frafaldsandelene tager nemlig ikke højde for, at sammensætningen af studerende på de forskellige læreruddannelser er forskellig – frafaldsandelene skal således korrigeres for udbuddets elevgrundlag. Vi har mulighed for at lave en meget grundig korrektion for elevgrundlaget, idet vi på individniveau har både klassiske baggrundsvariable og detaljerede oplysninger om de studerendes overvejelser, da de påbegyndte læreruddannelsen.

Resultatet af analysen er, at der ikke er signifikant forskel mellem udbuddenes frafaldsprocenter, når vi korrigerer for elevgrundlag. Institutionens evne til at fastholde de studerende varierer således ikke fra udbud til udbud, når man har korrigeret grundigt for, hvilke studerende der læser på de forskellige læreruddannelser.

Dette betyder, at det ikke er meningsfuldt at lave en analyse af, hvilke fastholdelsestiltag udbuddene med de mindste frafaldsandelene gennemfører, med henblik på at lære af "best practice". Uddannelsesstederne kan dog alligevel sagtens lære af hinanden og finde inspiration i hinandens fastholdelsestiltag.

Som tidligere nævnt gennemførte EVA ultimo 2009 en telefoninterviewundersøgelse blandt studievejledere og studieledere på de forskellige uddannelsessteder med henblik på at få indblik i de gennemførte fastholdelsesinitiativer. Her vurderede de interviewede, at tiltag, der fokuserer på den enkelte studerende, har en stærk effekt, fx mentorordninger, studieudviklingssamtaler og en åben og opsøgende studievejledning. Ligeledes vurderedes et godt studiesocialt miljø at være en væsentlig faktor, som bl.a. forsøges sikret gennem studie- og praktikgrupper. Frafald relateret til personlige problemer eller personlige omstændigheder vurderes at fylde en del i statistikkerne, og uddannelsesstederne vurderede, at det er svært at iværksætte tiltag, der kan tage hånd herom¹⁶. En mere uddybende beskrivelse findes i delrapporten *Undersøgelse af årsager til frafald på læreruddannelsen – Delanalyse til følgegruppen for ny læreruddannelse*. Det må dog understreges, at rapportens data er indsamlet ultimo 2009, hvorfor indsatserne kan have ændret sig markant siden da.

Et nyere billede fås i rapporten *Tværsnit af læreruddannelsen*, der er lavet på baggrund af akkrediteringerne 2011-12. Heraf fremgår det, at uddannelsesstederne primært retter deres tiltag mod

¹⁶ Danmarks Evalueringsinstitut 2011: Undersøgelse af årsager til frafald på læreruddannelsen. Delanalyse til følgegruppen for læreruddannelsen.

1. årgang og mod studerende, der er frafaldstruede. Tiltagene på 1. årgang har primært form som tutor-, mentor- og kontaktlærerordninger og som tilbud om faglig og studieteknisk støtte. Faglig og studieteknisk støtte er også blandt tiltagene til frafaldstruede, der yderligere bliver tilbudt rådgivning og terapi ved personlige problemer. Generelt arbejdes der med at skabe et godt studiemiljø.¹⁷

4.2 Betydningen af 2006-læreruddannelsen i forhold til frafald

Ved vedtagelsen af reformen af læreruddannelsen i 2006 blev der indarbejdet en række tiltag i reformteksten, som havde til formål at mindske frafaldet. Dels blev der indført større adgangskrav til linjefagene, som skulle signalere, at der blev stillet krav og var forventninger til en studieindsats på et højt fagligt niveau. Intentionen var at få mere engagerede og kvalificerede studerende, som i mindre grad faldt fra. Dels indførtes der mødepligt til al undervisning på 1. årgang, da dette skulle vænne de studerende til gode studievaner.¹⁸

I dette afsnit forsøger vi at svare på, om de indarbejdede fastholdelsestiltag i 2006-læreruddannelsen har betydet, at andelen af studerende, der falder fra uddannelsen, er mindre end andelen, der faldt fra på den forrige uddannelse. Det gør vi ved at gennemføre en effektanalyse, hvor vi sammenligner en årgang på 2006-læreruddannelsen (årgang 2009) med en årgang på den forrige læreruddannelse (årgang 2006)¹⁹. Effektanalysen sammenligner andelen af 2009-årgangen, der falder fra, med frafaldet i en sammenlignelig gruppe studerende på 2006-årgangen, der uddannede sig på den forrige læreruddannelse. Den sammenlignelige gruppe fra 2006-årgangen fungerer hermed som kontrolgruppe, der illustrerer, hvorledes frafaldet ville have set ud for de studerende på 2009-årgangen, hvis de havde taget uddannelsen under den tidligere reform.

Kort om metoden

Effektanalysen bygger på en præmis om, at de to grupper, vi sammenligner, er sammenlignelige, med undtagelse af at den ene gruppe har gået på den forrige læreruddannelse, og den anden gruppe har gået på 2006-læreruddannelsen. Hvis de to grupper i alle andre henseender ligner hinanden, kan man argumentere for, at forskelle i andelen, der falder fra uddannelsen, kan tilskrives indsatsen: om de studerende har gået på 2006-læreruddannelsen eller ej. Indsatsen er altså ikke blot defineret som de tiltag, der er i 2006-læreruddannelsen, men må fortolkes bredere. Det er både de strukturelle ændringer i uddannelsens struktur, som reformen medfører, og de forhold, der har ændret sig lokalt på de enkelte uddannelsessteder.

Antagelsen om, at de to grupper er sammenlignelige på alle andre parametre end med hensyn til, om de har været omfattet af indsatsen eller ej, er helt grundlæggende i en effektanalyse. Antagelsen kan dog problematiseres i denne undersøgelse: Studerende på 2006-årgangen søgte ind på læreruddannelsen inden finanskrisen, mens studerende på 2009-årgangen søgte ind på læreruddannelsen midt under finanskrisen. Konjunkturændringen kan betyde, at de to grupper adskiller sig, ved at incitamenterne til at uddanne sig er større for årgang 2009. Det peger i retning af, at frafaldet på årgang 2009 – uanset reformen – vil være mindre end frafaldet på årgang 2006.

Resultatet af effektanalysen

Analysen viser, at frafaldsrisikoen for studerende på 2006-læreruddannelsen ikke er ændret signifikant, når vi sammenligner med en sammenlignelig gruppe af studerende, der har læst på den forrige læreruddannelse (årgang 2006). Tabel 19 viser, at forskellen er på 0,73 %, når vi sammenligner 2009-årgangen med en ikkematched kontrolgruppe fra 2006-årgangen, og 1,9 %, når

¹⁷ Danmarks Evalueringsinstitut 2012: Tværsnit af læreruddannelsen. På baggrund af akkrediteringerne 2011-12.

¹⁸ Følgegruppen for ny læreruddannelse 2012: Deregulering og internationalisering. Evaluering og anbefalinger om læreruddannelsen af 2006.

¹⁹ Læreruddannelsen af 2006 træder først i kraft i 2007. Årgang 2006 er således den sidste årgang på den forrige læreruddannelse.

vi sammenligner med en matchet kontrolgruppe fra 2006-årgangen. Forskellene er relativt langt fra at være statistisk signifikante.

Tabel 19
Betydningen af den eksisterende læreruddannelse i forhold til frafald

	Andel af frafaldne, årgang 2006 (kontrolgruppe)	Andel af frafaldne, årgang 2009 (indsatsgruppe)	Forskel
Ikkematchet kontrolgruppe	26,2 %	25,5 %	-0,73 %
Matchet kontrolgruppe	27,4 %	25,5 %	-1,9 %

Kilde: Registerdata.

Frafaldet er opgjort hhv. pr. 1. oktober 2008 og pr. 1. oktober 2011. Det vil sige ca. 2 år og 1 måned efter studiestart. Se appendiks A for en nærmere redegørelse for metoden.

Årgang 2006: N = 3.194, årgang 2009: N = 3.152.

Hvordan skal resultatet fortolkes?

Resultatet giver ikke umiddelbart anledning til at tro, at 2006-læreruddannelsen har været bedre til at fastholde studerende end den forrige. Ud fra betragtningen om, at konjunkturerne kan have påvirket frafaldet i positiv retning, havde det været forventeligt, at forskellen i andelen af frafaldne havde været større, end tilfældet er. Samtidig må det dog også understreges, at analysemetoden ikke tillader at svare entydigt på, hvilken effekt 2006-læreruddannelsen har haft, da man kan være i tvivl om, hvorvidt metoden rent faktisk resulterer i sammenlignelige grupper. Det gælder særligt med hensyn til at sikre sammenlignelighed i forhold til de studerendes incitamenter til at søge ind på læreruddannelsen og til at blive på uddannelsen. Vi har en stor viden om incitamenterne hos årgang 2009 på grund af den indledende spørgeskemaundersøgelse blandt de studerende, jf. de tidligere analyser i kapitel 3, men vi har ikke tilsvarende data til rådighed for årgang 2006. Derfor har vi ikke mulighed for at tage højde for fx evt. forskelle i de to gruppers motivation for at søge ind på læreruddannelsen.

5 De studerendes forklaringer på frafald

Dette kapitel redegør for de årsager, frafaldne lærerstuderende selv vurderer har betydning for deres beslutning om at stoppe på læreruddannelsen. Resultaterne bygger på EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt lærerstuderende, der startede i 2009, og som er frafaldet frem til april 2012. Som nævnt i indledningen har svartilbøjeligheden i forbindelse med undersøgelsen været relativt lille. Desuden viser det sig, at mænd er underrepræsenteret i undersøgelsen. Det betyder, at resultaterne ikke nødvendigvis lader sig generalisere til den samlede population af frafaldne lærerstuderende (se appendiks A for en nærmere redegørelse for metoden).

I spørgeskemaundersøgelsen har vi undersøgt, hvilken betydning respondenterne tillægger en række årsager for deres beslutning om at stoppe på læreruddannelsen. Årsagerne er formuleret som udsagn, og gennem udsagnene spørges der om i alt 55 mulige frafaldsårsager fordelt på følgende 16 temaer:

- Fagligt indhold
- Arbejdsomfang og fagligt niveau
- Undervisningsform
- Undervisere
- Eksamen samt forløbet op til eksamen
- Praktik
- Socialt miljø
- Lærerprofessionen
- Viden om uddannelsen
- Oplevelsen af introforløbet
- Vejledning
- Boligsituation
- Afstand til studiet
- Økonomisk situation
- Personlige samt familiemæssige forhold
- Studieparathed/motivation.

Undersøgelsen viser, at beslutningen om at stoppe på læreruddannelsen er en kompleks størrelse, som ofte er truffet på baggrund af en række forskellige årsager. Ca. halvdelen af de studerende (48 %) vurderer, at mindst ti forskellige årsager har haft stor eller nogen betydning for deres uddannelsesstop (jf. tabel 20). Der er dog også en mindre gruppe af de studerende (7 %), som vurderer, at ingen af de 55 årsager har haft hverken stor eller nogen betydning for deres uddannelsesstop.

Tabel 20
Antal årsager, frafaldne lærerstuderende vurderer har haft stor eller nogen betydning for deres uddannelsesstop

0 årsager	1-3 årsager	4-6 årsager	7-9 årsager	10 eller flere	Total
7 %	14 %	15 %	16 %	48 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt frafaldne lærerstuderende (N = 263).

Analysen viser, at årsagen "Jeg fandt ikke det faglige indhold vedkommende" er den af de 55 årsager, flest af de frafaldne studerende tillægger stor eller nogen betydning for deres uddannelsesstop (44 %). Modsat er der færrest, der vurderer, at årsagen "Jeg blev mobbet af undervisere og/eller medstuderende" har stor eller nogen betydning (4 %). Der er således relativt stor variation i, hvor mange respondenter der tillægger de enkelte udsagn betydning for uddannelsesstoppet.

I dette kapitel vælger vi at fokusere på de ti vigtigste frafaldsårsager, defineret som de ti årsager, som flest af de lærerstuderende vurderer har haft stor eller nogen betydning for deres uddannelsesstop. Vi vælger desuden at opdele gruppen af frafaldne i tidligt frafald og sent frafald, hvilket defineres som frafald hhv. før og efter et halvt år. I kapitlet præsenteres først, hvilke temaer de vigtigste frafaldsårsager fordeler sig på. Herefter beskrives de ti vigtigste frafaldsårsager for gruppen af frafaldne inden for det første halve år og endelig de ti vigtigste årsager for gruppen af frafaldne efter det første halve år. Sidst i kapitlet undersøges det, hvilken betydning indførelsen af mødepligten på 2006-læreruddannelsen har haft for frafaldet. I det omfang det er relevant, forholdes de frafaldne studerendes vurderinger med resultaterne af den statistiske model (jf. kapitel 3).

5.1 De vigtigste frafaldstemaer

Analysen af de studerendes frafaldsårsager viser, at det er interessant at skelne mellem tidligt og sent frafald. Gruppen af frafaldne studerende opdeles derfor i to grupper, hhv. gruppen af studerende, der er faldet fra inden for det første halve år, og gruppen af studerende, der er faldet fra efter et halvt år. Det viser sig, at de ti vigtigste årsager til frafald inden for de to grupper fordeler sig på temaer, som er gældende for begge grupper, men også på temaer, som er unikke for de to grupper. Tabel 21 opsummerer, hvilke temaer der går igen i de to grupper, samt hvilke der er unikke. Af tabellen fremgår det, at fagligt indhold, socialt miljø, studieparathed og undervisningsform er temaer, som både de tidligt og de sent frafaldne finder vigtige. Viden om uddannelsen, afstand til studiet samt introforløb og vejledning på studiet er særligt vigtige emner i relation til det tidlige frafald, mens praktik, undervisere, lærerprofessionen samt arbejdsmængde og fagligt niveau er særligt vigtige emner i relation til det sene frafald. I de følgende afsnit gennemgås de i alt 12 temaer.

Tabel 21
De vigtigste frafaldstemaer opdelt efter frafaldstidspunkt

Temaer, der er vigtige for begge grupper	Temaer, der er særligt vigtige for det tidlige frafald	Temaer, der er særligt vigtige for det sene frafald
Fagligt indhold	Introforløb	Praktik
Socialt miljø	Viden om uddannelsen	Undervisere
Studieparathed	Afstand til studiet	Lærerprofessionen
Undervisningsform	Vejledning	Arbejdsmængde og fagligt niveau

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt frafaldne lærerstuderende.

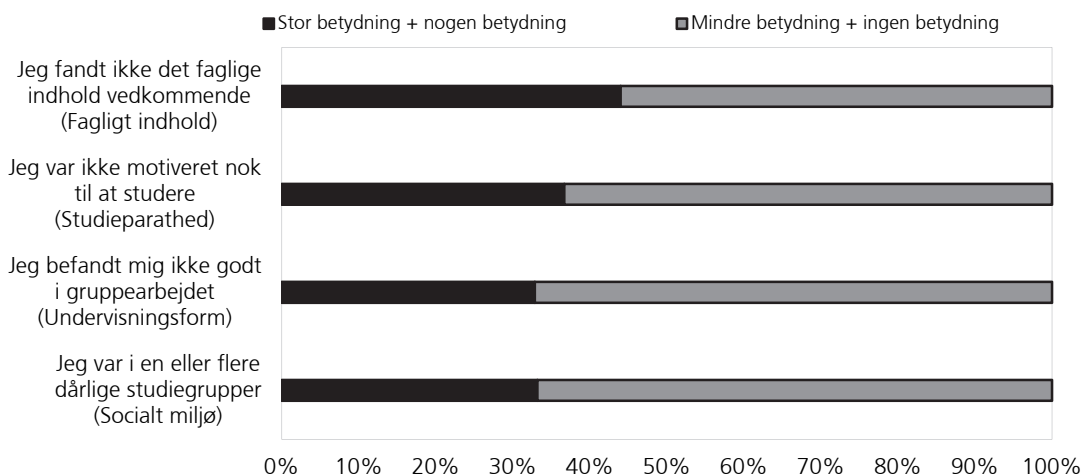
I analysen har vi fundet de ti vigtigste frafaldsårsager for hhv. gruppen, der er faldet fra inden for et halvt år, og gruppen, der er faldet fra efter et halvt år. De vigtigste årsager er defineret ved at være de udsagn, hvortil den største andel af de studerende svarer "Stor betydning" eller "Nogen betydning".

5.2 Årsager, der har betydning for både det tidlige og det sene frafald

Sammenholder man de ti vigtigste årsager til hhv. det sene og det tidlige frafald, viser det sig, at fire årsager fordelt på fire temaer går igen blandt de ti mest væsentlige frafaldsårsager både for studerende, der falder fra inden for det første halve år, og for studerende, der falder fra senere. Figur 3 illustrerer de fire sammenfaldende frafaldsårsager. Fælles for de to grupper af frafaldne er temaerne fagligt indhold, studieparathed, undervisningsform og socialt miljø. Nedenfor gennemgås de enkelte årsager og de temaer, de relaterer til.

Figur 3

Årsager, der er vigtige både for gruppen af studerende, der falder tidligt fra, og for gruppen af studerende, der falder sent fra

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt frafaldne lærerstuderende.

Note: For hvert udsagn er der spurgt: "Hvilken betydning havde følgende udsagn for din beslutning om at stoppe på læreruddannelsen?" (N = 255-259).

Fagligt indhold

Samlet set er det 44 % af de frafaldne studerende, som tillægger det stor eller nogen betydning, at de ikke fandt det faglige indhold vedkommende. Det ikke at finde det faglige indhold vedkommende kan bl.a. ses som et udtryk for, at studiet viste sig ikke at være det rette for respondenterne, hvilket nogle angiver som årsag i deres uddybende begrundelser for frafald:

Det, jeg prøver at sige, er, at det egentlig bare var selve forestillingen om at være lærer, som ikke tiltalte mig alligevel. (Åbne besvarelser, EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt frafaldne lærerstuderende).

En anden forklaring kan være, at de studerende savner, at der i det faglige indhold er en stærkere kobling til praksis, hvilket vi vender tilbage til senere i kapitlet (jf. afsnittet "Praktik – at kunne se sammenhængen med praksis").

Studieparathed – at være motiveret for læreruddannelsen

Samlet set viser undersøgelsen, at det er vigtigt, at de studerende er motiveret for at læse til lærer. Der knytter sig to frafaldsproblematikker til manglende motivation. Den ene problematik handler om en generel mangel på lyst til at uddanne sig, mens den anden handler om at være mere motiveret for at læse på andre uddannelser end læreruddannelsen.

I forhold til første problematik viser spørgeskemaundersøgelsen blandt frafaldne studerende, at 37 % angiver, at årsagen "Jeg var ikke motiveret nok til at studere" havde stor betydning eller nogen betydning for deres frafald. Hvor nogle af de frafaldne studerende peger på, at de mistede motivationen undervejs på grund af uddannelsen, angiver andre, at de simpelthen manglede motivationen til at studere fra starten:

Jeg valgte at stoppe på læreruddannelsen, da jeg, i den tid, jeg gik der, ikke var motiveret for mit studie. Jeg er typen, der kun kan tage mig sammen, hvis jeg føler, jeg går 100 % ind for noget, og det gjorde jeg ikke på læreruddannelsen. (Åbne besvarelser, EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt frafaldne lærerstuderende).

I forhold til den anden motivationsproblematik viser den statistiske model, at studerende, der var fristet af andre studier, eller som i høj grad havde overblik over andre studier ved valget af læreruddannelsen, har større frafaldsrisiko end andre studerende. Disse faktorer indikerer, at man har været i tvivl om valget og muligvis i højere grad ønsker at tage en anden uddannelse. En erkendelse, de studerende måske først rigtigt når til, når de har afprøvet uddannelsen. Nogle stude-

rende forklarer i de åbne besvarelser, at de undervejs i studiet fik mulighed for at komme ind på deres drømmestudie, eller at de fik mulighed for at få et godt job inden for deres oprindelige fag, hvorfor de valgte at stoppe på uddannelsen. Her har læreruddannelsen således været en form for nødløsning, som derfor siden fravælges. Nogle giver også udtryk for, at den tvivl, de havde i forbindelse med valget af studie, undervejs blev aktualiseret ved, at de fx fandt ud af, at det var pædagog og ikke lærer, de skulle være.

Forholdet til gruppearbejdsformen

Spørgeskemaundersøgelsen blandt frafaldne studerende viser, at de studerendes forhold til gruppearbejdsformen har betydning for frafaldet. Således vurderer 33 % af den samlede gruppe af frafaldne, at årsagen "Jeg befandt mig ikke godt i gruppearbejdet" havde stor betydning eller nogen betydning for deres beslutning om at stoppe på uddannelsen. Ligeledes vurderer 31 % af de studerende, der er faldet fra inden for det første halve år, at årsagen "Mængden af gruppearbejde var for stor" havde stor betydning eller nogen betydning for deres beslutning.

Dette udtrykker, at en gruppe af studerende har det svært med de mere kollektive undervisningsformer. Dette kan bl.a. handle om, at de studerende foretrækker individuelle undervisningsformer frem for gruppearbejde, har oplevet gruppearbejder, der ikke fungerede, eller det kan være et udtryk for, at de studerende har haft svært ved at finde sig til rette socialt.

Den statistiske model viser i tråd hermed, at studerende, der lærer bedst ved selvstændigt arbejde, har en større frafaldsrisiko end studerende, der lærer bedst ved gruppearbejde, og studerende, der lærer lige godt ved de to metoder. Resultaterne tyder således samlet på, at læreruddannelsens arbejdsformer appellerer til studerende, der foretrækker at lære gennem gruppearbejde eller i hvert fald lærer lige godt ved begge arbejdsformer.

Af de studerendes uddybende beskrivelser af deres beslutning om at afbryde studiet fremgår det bl.a., at udfordringerne ved gruppearbejdet kan handle om helt lavpraktiske ting som koordinering:

Det var svært med gruppearbejdet, da der kun var få "gamle" på holdet. Jeg havde børn, så når jeg var frisk om morgenen, så sov resten af gruppen. Omvendt var jeg smadret om aftenen, hvor de stadig var i gang. Det var min primære grund til at stoppe. (Åbne besvarelser, EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt frafaldne lærerstuderende).

Det sociale miljø

Både gruppen af tidligt og gruppen af sent frafaldne peger på det fagligt sociale miljø som en vigtig årsag til deres uddannelsesstop. Således vurderer 33 %, at udsagnet "Jeg var i en eller flere dårlige studiegrupper" havde stor eller nogen betydning for beslutningen om at stoppe på uddannelsen. AKF's rapport peger i samme retning: Det at være en del af fællesskabet, hvad enten det er rent socialt eller fagligt socialt, øger sandsynligheden for ikke at overveje at afbryde studiet²⁰.

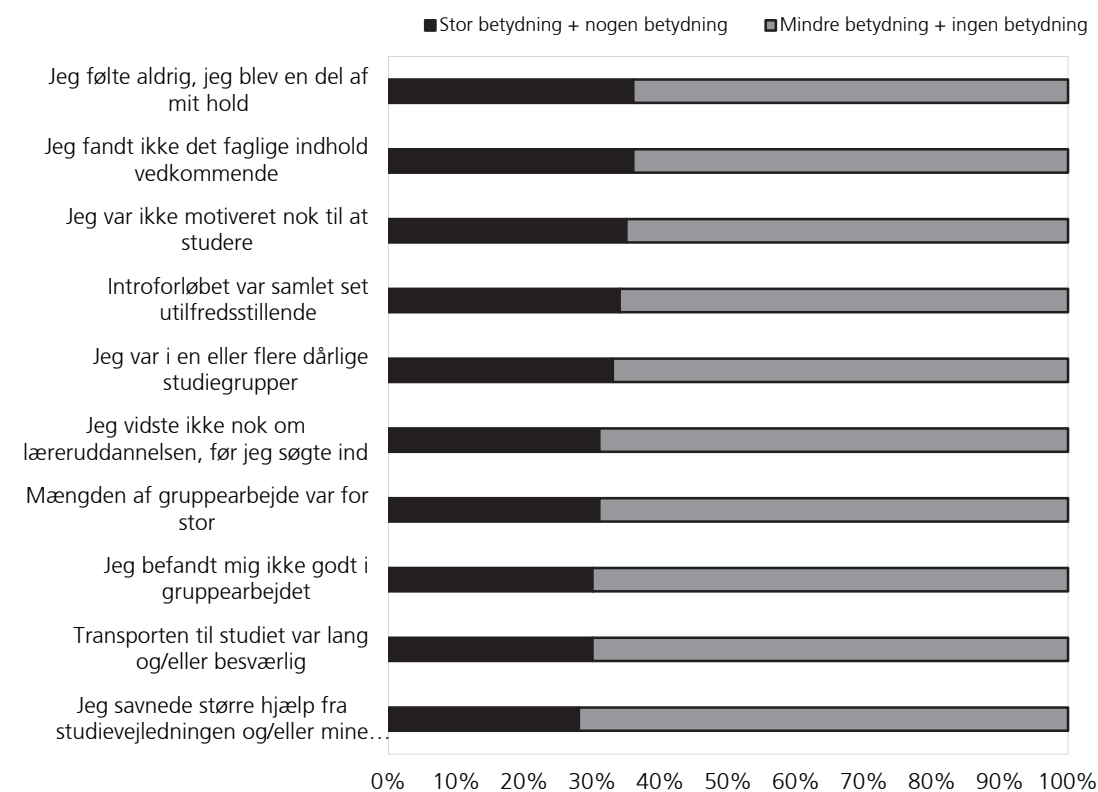
5.3 Årsager, som særligt har betydning for det tidlige frafald

Ud over de fire årsager, der angives som blandt de ti mest betydningsfulde af begge grupper af frafaldne, varierer de ti mest betydningsfulde årsager meget de to grupper imellem. Figur 4 viser de ti væsentligste frafaldsårsager for de studerende, der er faldet fra inden for det første halve år. Figuren viser således både de fire frafaldsårsager, som er på toptip for begge grupper, og de resterende seks årsager til frafald, som altså er særligt vigtige for gruppen, der falder tidligt fra. I det følgende gennemgås de årsager og temaer, der er særligt vigtige for de tidlige frafaldne.

²⁰ Anvendt Kommunalforskning 2008: Professionsbacheloruddannelserne – De studerendes vurdering af studiemiljø, studieformer og motivation for at gennemføre.

Figur 4
De ti vigtigste frafaldsårsager for gruppen, der falder fra inden for et halvt år

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt frafaldne lærerstuderende.

Note: Til hvert udsagn er der spurgt: "Hvilken betydning havde følgende udsagn for din beslutning om at stoppe på læreruddannelsen?" (N = 60-62).

Af figur 3 fremgik det, at det sociale miljø er vigtigt for både gruppen, der falder tidligt fra, og gruppen, der falder sent fra. Figuren ovenfor indikerer dog, at det er særligt vigtigt for gruppen, der falder tidligt fra. Ud over at udsagnet "Jeg var i en eller flere dårlige studiegrupper" vægtes højt, så angiver 36 % af dem, der falder fra inden for det første halve år, at årsagen "Jeg følte aldrig, jeg blev en del af mit hold" havde stor betydning eller nogen betydning for beslutningen om at stoppe på uddannelsen. Det er den årsag, som vægtes af flest i gruppen af tidligt frafaldne. Det tyder altså på, at den sociale dimension er vigtig for, om man fastholdes i den første periode af uddannelsen.

Den gode start – betydningen af et godt introforløb

Spørgeskemaundersøgelsen blandt lærerstuderende viser, at en meget stor del af de studerende vurderer introforløbet positivt (87 %) (jf. tabel 22). Men undersøgelsen viser også vigtigheden af, at de studerende oplever et positivt introforløb. 34 % af de studerende, der falder fra inden for det første halve år, vurderer, at årsagen "Introforløbet var samlet set utilfredsstillende" havde stor betydning eller nogen betydning for deres beslutning om at stoppe på læreruddannelsen.

Tabel 22
Hvad er din overordnede vurdering af introforløbet på læreruddannelsen?

Meget positiv	Positiv	Negativ	Meget negativ	Ikke deltaget	Total
38 %	49 %	8 %	2 %	3 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt lærerstuderende (N = 1.645).

Også i den statistiske model viser det sig, at forhold ved introforløbet har betydning for frafaldsrisikoen. Modellen viser, at studerende, der oplevede, at introforløbet gjorde dem mindre sikre på, at de havde valgt det rigtige studie, har større frafaldsrisiko end andre studerende. Denne sam-

menhæng handler formentlig bl.a. om, at de har haft en negativ oplevelse i forbindelse med introforløbet, men det er nok ikke hele forklaringen. Det kan således også skyldes, at de studerende har fået mere information om studiet og ikke mindst et bedre indtryk af deres medstuderende, og dette kan være medvirkende til, at de har ændret deres syn på, om uddannelsen er det rette valg for dem.

Resultaterne af den statistiske model viser også, at den gruppe af studerende, som ikke deltager i introforløbet, har større frafaldsrisiko. Det kan skyldes, at disse studerende mangler den første vigtige introduktion til uddannelsen og ikke mindst de medstuderende, hvilket muligvis påvirker deres integration på studiet. Det er dog også muligt, at de studerende, som ikke deltager i introforløbet, har nogle særlige karakteristika, som allerede i udgangspunktet giver dem en større frafaldsrisiko.

Resultaterne peger samlet set på, at introforløbet har betydning for frafaldet. Oplevelsen af introforløbet kan dog ikke alene ses som et udtryk for udbudsstedets tilrettelæggelse af det, men er også påvirket af de studerendes egne forventninger til uddannelsen og de medstuderende.

Viden om uddannelsen – at kende læreruddannelsen

Spørgeskemaundersøgelsen blandt frafaldne viser, at viden om uddannelsen har betydning for frafald. Således er udsagnet "Jeg vidste ikke nok om læreruddannelsen, før jeg søgte ind" blandt de ti vigtigste årsager for de tidligt frafaldne. Resultatet er i tråd med resultatet af den statistiske model. Den viser, at studerende, der i høj grad havde viden om uddannelsen, da de søgte ind, har mindre frafaldsrisiko end studerende med mindre viden om uddannelsen. Der tegner sig således et billede af, at det reducerer sandsynligheden for frafald, hvis de lærerstuderende er velinformeret om, hvilken uddannelse de går ind til.

De åbne besvarelser i spørgeskemaet til frafaldne studerende illustrerer indirekte, at større viden ville have gjort nogle studerende i stand til at tage et mere kvalificeret valg, idet nogle påpeger, at de følte sig begrænset af reglerne for fx linjefag, eller at fagsammensætningen ikke appellerede til dem. Her kunne man forestille sig, at mere viden om uddannelsens indhold inden studiestart kunne have resulteret i et mere hensigtsmæssigt uddannelsesvalg.

På godt halvdelen af uddannelsesstederne arbejdes der i dag med før studiestart-indsatser netop med henblik på at øge andelen af studerende, der gennemfører uddannelsen.²¹

Afstand til studiet

Det er ikke overraskende, at det er blandt de tidligt frafaldne, at udfordringer i forhold til transport spiller ind på beslutningen om at afbryde uddannelsen. 30 % angiver således, at årsagen "Transporten til studiet var lang/og eller besværlig" havde stor eller nogen betydning for uddannelsesstoppet. Nogle studerende uddyber, hvordan transporttid havde betydning for deres beslutning om at stoppe på uddannelsen:

Jeg brugte mellem fire og fem timer på transport hver dag, hvilket i sidste ende blev for anstrengende, når man tænker på, at en gennemsnitlig undervisningsdag kun var på fire timer. (Åbne besvarelser, EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt frafaldne lærerstudende).

Vejledning

Blandt de tidligt frafaldne angiver 28 %, at årsagen "Jeg savnede større hjælp fra studievejledningen og/eller mine kontaktlærere" havde stor eller nogen betydning for uddannelsesstoppet. Ønsket om mere vejledning fra studievejledning og/eller kontaktlærere knyttes i de uddybende beskrivelser af årsagen til frafaldet bl.a. sammen med, at respondenter er stødt på personlige eller faglige problemer, der kræver ekstra støtte, som ikke alle respondenter har oplevet at få. I AKF's rapport, der bl.a. behandler frafaldsovervejelser blandt lærerstudende, påpeges det i tråd

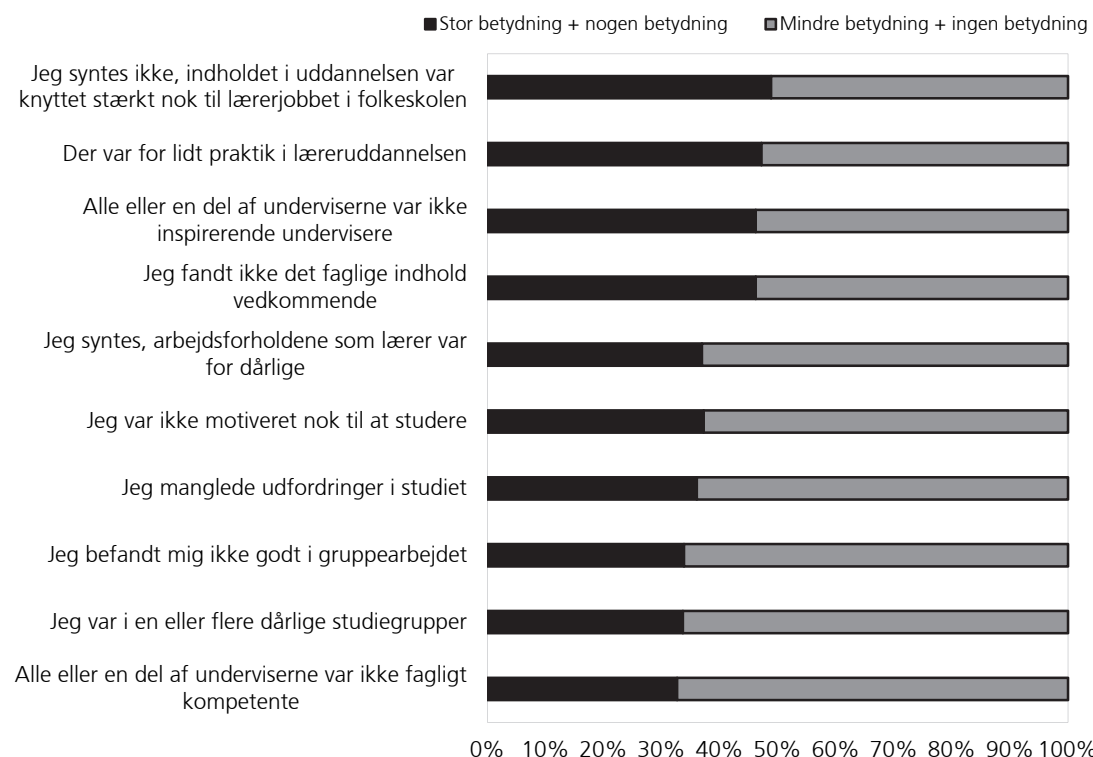
²¹ Danmarks Evalueringsinstitut 2012: Tværsnit af læreruddannelsen. På baggrund af akkrediteringerne 2011-12.

hermed, at der generelt på professionsuddannelserne er behov for en opsøgende studievejledning, der kan træde til med rådgivning i forbindelse med personlige problemer.²²

5.4 Årsager, som særligt har betydning for det sene frafald

Figur 5 viser de ti væsentligste frafaldsårsager for de studerende, der er faldet fra efter det første halve år. Figuren viser således både de fire frafaldsårsager, som er på topti for begge grupper, og de resterende seks årsager til frafald, som altså er særligt vigtige for gruppen, der falder fra efter et halvt år. I det følgende gennemgås de temaer, som er særligt vigtige for gruppen af sent frafaldne.

Figur 5
De ti vigtigste frafaldsårsager for gruppen, der falder fra efter et halvt år

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt frafaldne lærerstuderende.

Note: For hvert udsagn er der spurgt: "Hvilken betydning havde følgende udsagn for din beslutning om at stoppe på læreruddannelsen?" (N = 171-198).

Praktik – at kunne se sammenhængen med praksis

Spørgeskemaundersøgelsen blandt de frafaldne lærerstuderende indikerer, at koblingen mellem teori og praksis spiller en særlig stor rolle for de studerende, der falder fra efter et halvt år. Således vurderer 49 %, at udsagnet "Jeg syntes ikke, indholdet i uddannelsen var knyttet stærkt nok til lærerjobbet i folkeskolen" havde stor betydning eller nogen betydning for deres frafald, hvilket gør det til den vigtigste årsag blandt de sent frafaldne. Ønsket om en stærkere kobling til lærerjobbet i folkeskolen kommer også til udtryk igennem den næstvæsentligste årsag "Der var for lidt praktik i læreruddannelsen", som 47 % vurderer havde stor betydning eller nogen betydning for deres frafald. En respondent opsummerer sin beslutning om at afbryde uddannelsen således:

Jeg synes ikke, der er nok sammenhæng mellem praktik og fag. Jeg havde personligt brug for at komme ud og lave noget i stedet for at bruge størstedelen af uddannelsen med hovedet i en bog. Der var for mange, som var gode fagligt, men som overhovedet ikke kunne stå foran en

²² Anvendt Kommunalforskning 2008: Professionsbacheloruddannelser – De studerendes vurdering af studiemiljø, studieformer og motivation for at gennemføre.

klasse. Alt for lidt praktik! (Åbne besvarelser, EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt frafaldne lærerstuderende).

Resultaterne af den statistiske model peger i samme retning som spørgeskemaundersøgelsen blandt frafaldne. Spørgeskemaundersøgelsen blandt lærerstuderende viser, at en stor del af de studerende (37 %) har erfaring med praksis, inden de starter på læreruddannelsen. Den statistiske model viser, at denne gruppe har en mindre frafaldsrisiko. Det er sandsynligt, at den reducerede risiko skal ses som et udtryk for, at denne gruppe qua sin erfaring fra praksis har mindre behov for, at uddannelsen fokuserer på koblingen mellem teori og praksis.

AKF's undersøgelse viser i tråd hermed, at 54 % af de lærerstuderende, der på 2. semester overvejer at afbryde uddannelsen, tillægger det stor eller særdeles stor betydning for deres overvejelse, at der er en mangelfuld kobling mellem teori og praksis i uddannelsen. Undersøgelsen viser også, at det særligt for lærerstuderende er vigtigt for deres valg af uddannelse, at uddannelsen indeholder både teori og praksis²³.

Underviserne

Blandt de ti vigtigste årsager for de sent frafaldne finder vi også to udsagn om underviserne. Hhv. 46 % og 33 % angiver, at uninspirerende undervisere og undervisere, der ikke var fagligt kompetente, havde stor betydning eller nogen betydning for deres beslutning om at stoppe på læreruddannelsen. Af de åbne besvarelser fremgår det, at noget af denne kritik handler om en oplevelse af et generelt lavt fagligt niveau, mens andre knytter kritikken af underviserne til en kritik af disses manglende kendskab til praksis, hvilket illustreres af følgende beskrivelse:

Jeg fik ikke noget ud af at være til undervisningen på skolen, da underviserne ikke selv havde været ude i en folkeskole og arbejde som lærer. De kunne derfor ikke relatere til de udfordringer, man står over for som lærer på en folkeskole. (Åbne besvarelser, EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt frafaldne lærerstuderende).

I AKF's rapport er det i tråd hermed belyst, at over 96 % af de lærerstuderende er enige eller meget enige i, at det er vigtigt, at underviserne på uddannelsesstedet har erfaring fra praksis og kan inddrage den i deres undervisning. I forhold til pædagog- og socialrådgiverstuderende er lærerstuderende den gruppe, der finder det vigtigst, at underviserne er uddannet inden for uddannelsens fagområde, og som samtidig i klart mindst grad finder det vigtigt, at underviserne har en anden uddannelse, fx forskningserfaring²⁴.

Fagligt niveau har betydning

Blandt de studerende, der falder fra efter et halvt år, er der 36 %, der svarer "Stor betydning" eller "Nogen betydning" til årsagen "Jeg manglede udfordringer i studiet", mens 26 % svarer "Stor betydning" eller "Nogen betydning" til, at linjefagenes faglige niveau var for lavt. En gruppe af de frafaldne studerende har altså oplevet et fagligt niveau på læreruddannelsen, som ikke var tilstrækkeligt højt. Dette finder vi også eksempler på i de åbne besvarelser:

Jeg fandt, at niveauet var alt for lavt! Desværre både hos undervisere, i materialet og hos mine medstuderende. (Åbne besvarelser, EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt frafaldne lærerstuderende).

Som beskrevet i kapitel 3 viser den statistiske model, at studerende med et lavt gennemsnit i deres gymnasiale eksamen har større frafaldsrisiko end studerende med et middelhøj gennemsnit eller et højt gennemsnit. Der er altså en tendens til, at jo højere et fagligt niveau, målt på det samlede gennemsnit fra gymnasiet, des mindre frafaldsrisiko for den enkelte lærerstuderende. Dette resultat af den statistiske model kan således synes umiddelbart at stride mod besvarelserne fra de frafaldne studerende.

²³ *Anvendt Kommunalforskning 2008: Professionsbacheloruddannelser – De studerendes vurdering af studiemiljø, studieformer og motivation for at gennemføre.*

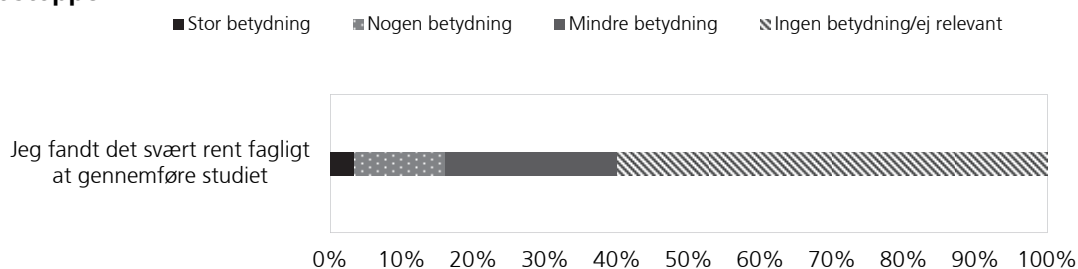
²⁴ *Anvendt Kommunalforskning 2008: Professionsbacheloruddannelser – De studerendes vurdering af studiemiljø, studieformer og motivation for at gennemføre.*

Den statistiske model viste dog samtidig, at studerende med såvel lave som høje karakterer i de gymnasiale fag, der er adgangsgivende til deres første linjefag på læreruddannelsen, har større frafaldsrisiko end studerende, som har et middelniveau. Dette synes således at underbygge, at nogle studerende oplever, at uddannelsens niveau er for lavt, hvorfor de vælger at afbryde uddannelsen.

Som beskrevet viser den statistiske model, at studerende med et lavt fagligt niveau har større frafaldsrisiko. Om dette hænger direkte sammen med, at man oplever, at niveauet på uddannelsen er for højt, er ikke til at sige. Ser vi på spørgeskemaundersøgelsen blandt de frafaldne lærerstuderende, har vi spurgt, om de studerende oplever, at det faglige niveau er for højt. Relativt få i den samlede gruppe af frafaldne angiver, at udsagnet "Jeg fandt det svært rent fagligt at gennemføre studiet" har haft stor eller nogen betydning (16 %), og heraf er det kun 3 %, som angiver, at det har haft stor betydning.

Figur 6

Hvilken betydning havde følgende udsagn om det faglige niveau for din beslutning om at stoppe?

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt frafaldne lærerstuderende (N = 262).

Det er således heller ikke en af de årsager, der topper på listen over de ti vigtigste, hverken blandt tidligt eller sent frafaldne. Dette resultat er ikke i sig selv modstridende med resultatet af den statistiske model, da modellen blot fortæller, at gruppen af studerende med et lavt fagligt niveau statistisk set har en større frafaldsrisiko end studerende med middelniveau eller højt niveau. Samtidig er det ikke utænkeligt, at der er en bias i spørgsmålet om betydningen af det faglige niveau, således at de studerende har vanskeligt ved at udtrykke, at det er egne kvalifikationer, der har udgjort en begrænsning for at gennemføre uddannelsen. Nogle studerende uddyber dog i de åbne besvarelser, at uddannelsesstoppet i høj grad bundes i egne faglige begrænsninger:

Jeg er langsomt læsende, og læsebyrden var en stor faktor for mig. (Åbne besvarelser, EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt frafaldne lærerstuderende).

Samlet set peger undersøgelsen altså på, at studerende med mindre gode faglige forudsætninger har en større frafaldsrisiko, men noget tyder dog også på, at der også er en gruppe af studerende, som oplever, at de møder utilstrækkelige faglige udfordringer på læreruddannelsen.

Lærerprofessionen

Det femte vigtigste udsagn for gruppen, der er faldet sent fra, handler om lærerprofessionen. Således svarer 37 % af de studerende, der falder fra efter det første halve år, at årsagen "Jeg synes, arbejdsforholdene som lærer var for dårlige" havde stor betydning eller nogen betydning for deres beslutning om at stoppe på uddannelsen. Det er ikke entydigt, hvad der her ligger i "arbejdsforhold". I de åbne besvarelser peger nogle på konkrete arbejdsforhold knyttet til lærerjobbet, som fx de børn, man skal undervise, mens andre oplever lærerprofessionens rolle i samfundet som en del af arbejdsforholdene, hvilket nogle af respondenterne er inde på i de uddybende beskrivelser af årsagerne til uddannelsesstoppet:

Der er alt for meget polemik omkring læreruddannelsen, som er med til at dræbe enhver lyst og gejst i faget. Politikerne laver uddannelsen om hele tiden, og alle har en mening om lærerfaget – det er virkelig lussingernes holdeplads. (Åbne besvarelser, EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt frafaldne lærerstuderende).

I AKF's rapport, som bl.a. handler om professionsbachelorstuderendes motivation for at gennemføre, viser det sig, at særligt lærer- og pædagogstuderende tillægger det betydning for deres overvejelser over at afbryde uddannelsen, at der ikke er nok anerkendelse af og respekt om jobbet²⁵.

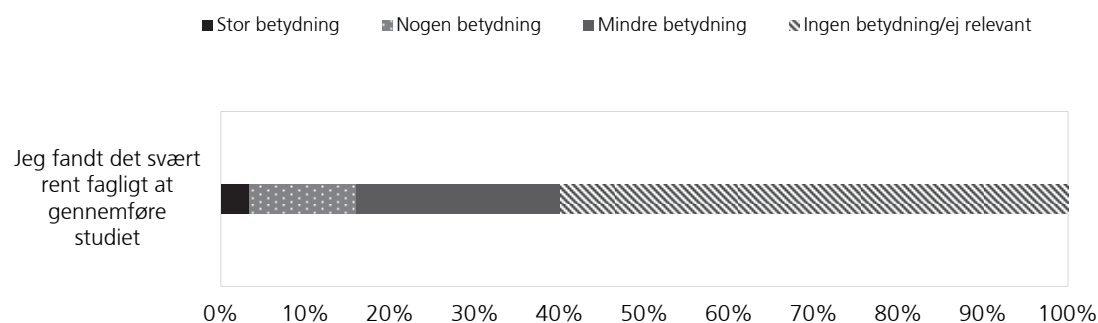
5.5 Mødepligt på uddannelsens første år

På 2006-læreruddannelsen blev der indført mødepligt på studiets første år, hvilket betyder, at de studerende skal være til stede i forbindelse med planlagte undervisnings- eller studieaktiviteter. EVA's undersøgelse af læreruddannelsens faglige kvalitet viser, at uddannelserne håndterer mødepligten efter hensigten, ligesom der er tegn på, at mødepligten bidrager til de studerendes fremmøde på det første studieår.²⁶ Som beskrevet i effektanalysen (kapitel 4) er der dog ikke noget, der tyder på, at 2006-læreruddannelsen er bedre til at modvirke frafald end den forrige læreruddannelse, hvilket peger på, at mødepligten ikke har haft nogen betydning i forhold til frafaldet. Som nævnt er der dog en del andre forhold end mødepligten, der kan have ændret sig fra den forrige læreruddannelse til 2006-læreruddannelsen. Det er derfor ikke til at sige, om frafaldet på 2009-årgangen havde været endnu større, hvis der ikke havde været nogen mødepligt.

Spørgeskemaundersøgelsen blandt frafaldne studerende spørger om de frafaldne studerendes vurdering af betydningen af mødepligten for beslutningen om at afbryde uddannelsen. I den samlede gruppe af frafaldne studerende angiver 20 %, at deres utilfredshed med mødepligten på første år af uddannelsen havde stor eller nogen betydning for deres beslutning om at stoppe. Årsagen er ikke blandt de ti vigtigste for hverken de tidligt eller de sent frafaldne.

Figur 7

Hvilken betydning havde følgende udsagn for din beslutning om at stoppe på læreruddannelsen?

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt frafaldne lærerstudende (N = 259).

Dog indikerer de åbne besvarelser, at nogle studerende finder mødepligten meget uhensigtsmæssig. Her bliver angivet følgende i forhold til mødepligten:

Jeg var utrolig glad for miljøet, det sociale og de fleste undervisere og har ikke meget dårligt at sige, ud over at mødepligten på 1. år burde fjernes, eftersom vi er voksne mennesker, der bør kunne tage et ansvar. (Åbne besvarelser, EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt frafaldne lærerstudende).

Blandt nogle respondenter opleves mødepligten således som et tiltag, der fratager de studerende deres faglige dømmekraft og myndighed. Andre peger dog i den modsatte retning og angiver, at det var problematisk, at der var meget ringe fremmøde til bl.a. linjefagsundervisningen, og ønsker mødepligt under hele studiet. Det afspejles også af, at flertallet (65 %) af de frafaldne studerende angiver, at mødepligten ingen betydning havde for deres beslutning om at stoppe på uddannelsen. I relation hertil er det værd at bemærke, at spørgeskemaundersøgelsen blandt lærerstudende viser, at 91 % af de studerende angiver, at det er meget vigtigt eller vigtigt, at der er

²⁵ Anvendt Kommunalforskning 2008: Professionsbacheloruddannelser – De studerendes vurdering af studiemiljø, studieformer og motivation for at gennemføre.

²⁶ Danmarks Evalueringsinstitut 2011: Læreruddannelsens faglige kvalitet.

et godt socialt miljø på uddannelsen. I og med at mødepligten har vist sig at bidrage til fremmødet på læreruddannelsen, er det rimeligt at antage, at den indirekte kan være medvirkende til at styrke det sociale miljø på uddannelsen, hvilket i sidste ende kan modvirke frafald.

Appendiks A

Datakilder

Undersøgelsen sigter mod at belyse, hvilke faktorer der har betydning for, om studerende falder fra læreruddannelsen, samt hvilke faktorer de studerende, der er faldet fra uddannelsen, selv angiver som betydningsfulde. I dette appendiks gennemgås de datakilder, undersøgelsen bygger på. Undersøgelsen bygger på følgende tre datakilder:

- Spørgeskemaundersøgelse blandt lærerstuderende på 2009-årgangen
- Registerdata for studerende, der startede på læreruddannelsen i hhv. september 2006 og september 2009
- Spørgeskemaundersøgelse blandt frafaldne lærerstuderende på 2009-årgangen.

Spørgeskemaundersøgelse blandt lærerstuderende på 2009-årgangen

Formål

Formålet med spørgeskemaundersøgelsen blandt lærerstuderende er at skabe viden om de studerendes motivation for, viden om og forventninger til læreruddannelsen. Ud over disse forhold afdækker spørgeskemaet også personlige forhold, socialt netværk og oplevelse af introforløbet. Spørgeskemadataene har i kombination med registerdataene også til formål at opstille en statistisk model, som identificerer faktorer, der har betydning for frafald (jf. appendiks C).

Undersøgelsens population og indhentning af kontaktinformationer

Undersøgelsens population er defineret som de studerende, der startede på læreruddannelsens første semester i 2009. Undersøgelsen ser bort fra meritlærerstuderende og studerende på den frie læreruddannelse. I spørgeskemaundersøgelsen deltog også studerende, som startede på meritlæreruddannelsen i september 2009. Denne gruppe har vi som nævnt valgt at se bort fra i den population, som udgør grundlaget for undersøgelsens analyser og resultater.

Navne og cpr-numre på de studerende er indsamlet ved henvendelse til samtlige professionshøjskoler, hvorefter oplysningerne er videresendt til Danmarks Statistik, som har stået for den praktiske gennemførelse af spørgeskemaundersøgelsen.

Udarbejdelse og validering af spørgeskemaet

På baggrund af en deskresearch udarbejdede projektgruppen et spørgeskema. Spørgsmålene i skemaet er operationaliseret på baggrund af hypoteser om, hvad der kan forklare frafald på læreruddannelsen. For yderligere indblik i operationaliseringen se appendiks B. Spørgeskemaet er efterfølgende pilottestet af Danmarks Statistik. Der er gennemført i alt 25 pilotinterviews. Testpersonerne blev bedt om at forholde sig til, om spørgsmål, svarkategorier og begreber i skemaet var relevante, forståelige og dækkende. Testpersonernes kommentarer blev noteret systematisk. Efter pilottesten holdt projektgruppen et møde med pilottesterne fra Danmarks Statistik, hvor resultaterne af pilottesten blev fremlagt og diskuteret. Ændringer i spørgeskemaet blev som hovedregel gennemført, hvis flere pilottestere havde samme type kommentarer eller ændringsforslag til samme spørgsmål.

Gennemførelse af spørgeskemaundersøgelsen

3.244 cpr-numre på lærerstuderende, der startede i sommeren 2009, blev videresendt til Danmarks Statistik efter oplysning fra professionshøjskolerne. Danmarks Statistik indhentede på den baggrund adresseoplysninger om 2.718 af de 3.244 studerende. Bortfaldet på dette niveau skyldes hovedsageligt forskerbeskyttelsesordningen, som betyder, at det siden 2000, ved henvendel-

se til folkeregisteret i ens bopælskommune, har været muligt at framelde sig deltagelse i statistiske og videnskabelige undersøgelser, som baseres på oplysninger fra CPR-kontoret. Forskerbeskyttelse var i perioden 2000-2006 knyttet sammen med flytning, idet den flytteanmeldelsesblanket, man afleverede til folkeregisteret i forbindelse med en flytning, indeholdt en rubrik, hvor man skulle angive, hvorvidt man ønskede forskerbeskyttelse eller ej.

I starten af september 2009 modtog alle nystartede studerende et informationsbrev om spørgeskemaundersøgelsen. Undersøgelsen blev gennemført som en kombineret net- og telefonundersøgelse, hvor respondenterne i første omgang havde mulighed for at besvare skemaet via nettet. I informationsbrevet var der angivet en netadresse og et password, så de studerende kunne besvare spørgeskemaet via nettet. En uge efter udsendelse blev der pr. post sendt en rykker til de studerende, som endnu ikke havde besvaret spørgeskemaet. To uger efter udsendelse påbegyndtes telefoninterviewene blandt de studerende, som ikke havde besvaret spørgeskemaet. Her ringede en interviewer fra Danmarks Statistik op og gennemførte interviewet telefonisk. Alle studerende med telefonnummer, som ikke havde besvaret skemaet via nettet, blev kontaktet pr. telefon mindst seks gange.

Svarprocent og bortfald

Spørgeskemaet blev sendt ud til 2.718 studerende. 1.819 studerende besvarede skemaet, heraf 918 via nettet og 901 ved telefoninterview. Det giver en svarprocent på 67 for den samlede stikprøve inklusive meritstuderende. Når vi ser bort fra meritlærerstudierende, ender vi på en population på 1.645 personer. Tabel 23 indeholder en bortfaldsanalyse. Her vurderes det, om respondenterne adskiller sig fra den samlede population på variablene køn, etnicitet og alder.

Tabel 23
Population sammenlignet med besvarelser af undersøgelsen fordelt på køn, etnicitet og alder

	Population		Besvarelser	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Køn				
Mænd	1.211	37 %	613	37 %
Kvinder	2.054	63 %	1.032	63 %
Total	3.265	100 %	1.645	100 %
Etnicitet				
Dansker	2.918	94 %	1.535	94 %
Indvandrere/efterkommer fra vestligt land	77	2 %	33	2 %
Indvandrere/efterkommer fra ikkevestligt land	121	4 %	63	4 %
Total	3.116	100 %	1.631	100 %
Alder				
17-18 år	138	4 %	70	4 %
19-20 år	923	30 %	512	31 %
21-22 år	875	28 %	478	29 %
23-24 år	384	12 %	177	11 %
25-30 år	390	13 %	181	11 %
31-40 år	288	9 %	145	9 %
Over 40 år	118	4 %	68	4 %
Total	3.116	100 %	1.631	100 %

Kilde: Registerdata og EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt lærerstuderende.

Tabellen viser fordelingerne på variablene køn, etnicitet og alder for de studerende, der har besvaret spørgeskemaet, og for populationen. Det fremgår, at fordelingerne på alle tre variable ligger meget tæt, når man sammenligner population og besvarelser. Ved χ^2 -test finder vi, at der

ikke er signifikant forskel på fordelingerne for populationen og respondenterne på de tre variable.²⁷

Registerdata for studerende, der startede på læreruddannelsen i hhv. september 2006 og september 2009

Formål

I det kvantitative datagrundlag for undersøgelsen indgår ud over spørgeskemaet data en række registerdata for personer, der startede på læreruddannelsen i hhv. 2006 og 2009. Registerdata rekvireres fra Danmarks Statistik for at kunne koble den viden, vi har fra spørgeskemaundersøgelsen om den enkelte studerendes tilgang til læreruddannelsen, med detaljeret viden om vedkommendes baggrund.

Data

I undersøgelsen af frafald på læreruddannelsen er det centralt at have viden om de studerendes sociale baggrund i form af forældres uddannelse og økonomi, ligesom vi anvender data fra registre til bl.a. at måle de studerendes faglige baggrund. Vi trækker derfor på data fra Befolkningsregisteret, Elevregisteret, Uddannelsesregisteret og Indkomstregisteret. I populationen indgår ikke meritstuderende og studerende på den frie læreruddannelse.

Spørgeskemaundersøgelse blandt frafaldne lærerstuderende på 2009-årgangen

Formål

Der gennemføres derudover en spørgeskemaundersøgelse blandt frafaldne lærerstuderende, der startede på uddannelsen i 2009. Undersøgelsen giver indblik i de forklaringer, de studerende selv giver på, at de har afbrudt læreruddannelsen.

Undersøgelsens population og indhentning af kontaktinformationer

Spørgeskemaundersøgelsens population er defineret som de personer, der startede på læreruddannelsens første semester i 2009, og som siden er faldet fra uddannelsen. Undersøgelsen ser bort fra meritlærerstuderende og studerende på den frie læreruddannelse. Navne og cpr-numre på de frafaldne studerende er indhentet via SIS-registeret (Studieadministrativt Informationssystem for professionshøjskoler). UNI-C administrerer SIS-registeret og har leveret data for de frafaldne studerende. Det er dog professionshøjskolerne, der er dataejere, hvorfor der i forbindelse med undersøgelsen er indhentet samtykke fra samtlige professionshøjskoler til, at der kan udleveres oplysninger om de frafaldne studerende. Cpr-numre for frafaldne studerende er herefter konverteret til adresseoplysninger gennem CPR-kontoret. På dette niveau er der et bortfald, som skyldes dels den del af populationen, der har tilmeldt sig forskerbeskyttelsen, dels studerende, hvis adresseoplysninger ikke er opdaterede.

Udarbejdelse og validering af spørgeskemaet

Spørgsmålene i spørgeskemaet er operationaliseret på baggrund af hypoteser om, hvad der kan være årsager til, at studerende falder fra læreruddannelsen. Hypoteserne bygger bl.a. på resultater af andre frafaldsundersøgelser. I spørgeskemaundersøgelsen undersøger vi, hvilken betydning respondenterne tillægger en række udsagn for deres beslutning om at stoppe på læreruddannelsen (fx fagligt niveau, socialt miljø, personlige forhold m.fl.). Gennem udsagnene spørges der om i alt 55 mulige frafaldsårsager fordelt på 16 temaer (se appendiks B for en nærmere beskrivelse).

Spørgeskemaet er herefter pilottestet af fem personer i målgruppen. Testpersonerne blev bedt om at forholde sig til, om spørgsmål, svarkategorier og begreber i skemaet var relevante, forståelige og dækkende. Testpersonernes kommentarer blev noteret systematisk. Efter pilottesten holdt projektgruppen et møde, hvor resultaterne af pilottesten blev gennemgået og diskuteret. Ændringer i spørgeskemaet blev som hovedregel gennemført, hvis flere pilottestere havde samme type kommentarer eller ændringsforslag til samme spørgsmål. Spørgeskemaet er inden udsendelse godkendt af FIVU.

²⁷ Testen er foretaget ved et signifikansniveau på 0,05.

Gennemførelse af spørgeskemaundersøgelsen

Frafald fra læreruddannelsen må forventes at ske i løbet af alle uddannelsens fire studieår. Derfor gennemføres spørgeskemaundersøgelsen ad flere omgange, således at de studerende inviteres til at deltage i undersøgelsen inden for en rimelig tidshorizont efter uddannelsesstoppet. Undersøgelsen er derfor gennemført ad følgende fire omgange:

- Januar-februar 2010
- August-september 2010
- August-september 2011
- Maj-juni 2012.

Der er gennemført to runder i løbet af det første år, da det vurderes, at studerende, der falder fra tidligt, har haft mindst tilknytning til studiet og derfor har mindre incitament til at svare på undersøgelsen. Derfor er det særligt vigtigt, at der i denne gruppe bliver fulgt hurtigt op.

Undersøgelsen er rent praktisk gennemført ved brug af indhentede adresseoplysninger fra CPR-kontoret. På baggrund af disse er der sendt invitationsbreve ud til de frafaldne studerende.

For at højne svarprocenten i undersøgelsen har vi udsendt en rykker pr. post og efterfølgende fulgt op med en telefonisk rykker. Da målgruppen har været vanskelig at få til at deltage i spørgeskemaundersøgelsen, har respondenterne ved at deltage i undersøgelsen indgået i en lodtrækning om ti gavekort a 500 kr.

Svarprocent og bortfald

Det er ikke muligt at udregne en præcis svarprocent i denne undersøgelse. Det skyldes et problem med de data, vi har fået fra SIS-registeret. De studerende, der har haft lærerstudiet som andenprioritet, og som studerer på den uddannelse, der var deres førsteprioritet, figurerer som frafaldne på læreruddannelsen. Det gælder, både hvis førsteprioriteten har været et andet udbud af læreruddannelsen, og hvis førsteprioriteten har været en helt anden uddannelse end læreruddannelsen. I de data, vi har haft til rådighed, har vi ikke kunnet sortere disse personer fra. Konsekvensen af dette har været, at vi har henvendt os til en del personer, som ikke har været en del af undersøgelsespopulationen, hvilket flere personer har gjort os opmærksom på. Man må dog også regne med, at en meget stor del af de personer, vi har henvendt os til, som ikke er faldet fra læreruddannelsen, blot har set bort fra vores henvendelse.

Det er dog muligt at komme med et bud på, hvilket niveau svarprocenten ligger på. Den tredje runde af spørgeskemaet udsendes til studerende, som UNI-C har registreret som frafaldne til og med 31. august 2011. Da Danmarks Statistik har opdaterede registre over frafaldne pr. denne dato, kan vi bruge dette som skæringspunkt til at udregne svarprocenten. Pr. 31. august 2011 har Danmarks Statistik registreret, at i alt 821 personer fra 2009-årgangen er faldet fra læreruddannelsen. Vi har henvendt os til en stor del af denne gruppe og som nævnt også en gruppe af studerende, der ikke tilhører populationen af frafaldne. Der er dog også en del af de 821 personer, vi ikke har henvendt os til, nemlig:

- a) Personer, som er omfattet af forskerbeskyttelsen
- b) Personer, hvis adresse ikke har været opdateret gennem CPR-kontoret.

Danmarks Statistik oplyser, at det pr. 1. januar 2011 er 21,2 % af alle personer mellem 20 og 30 år, der er omfattet af forskerordningen. I gruppen af personer mellem 30 og 39 år er andelen lidt højere. Et skøn er derfor, at vi skal trække ca. 22 % fra populationen af frafaldne pga. forskerbeskyttelsen. Således har vi skønsmæssigt henvendt os til 640 personer ud af de 821, når vi forsøger at tage højde for forskerbeskyttelsen. Antallet af besvarelser fra de tre første runder af spørgeskemaundersøgelsen blandt frafaldne studerende var i alt 240. Vi kan dog se, at 19 af disse personer ikke optræder som frafaldne i Danmarks Statistiks register, på trods af at de har besvaret spørgeskemaet. Vi antager, at denne lille gruppe af frafaldne er studerende, som faktisk er stoppet på uddannelsen, men som er startet igen inden for 12 måneder. I dette tilfælde registreres personen ikke som frafalden. Vi vurderer dog, at gruppen stadigvæk har bidraget med rele-

vant input til undersøgelsen, da de faktisk har besluttet sig for at stoppe på læreruddannelsen. Et skøn for svarprocenten er således, at den ligger på 36 (240 / (640 + 19)).

Dertil kommer personer, hvis adresse ikke har været opdateret gennem CPR-kontoret, og som vi derfor reelt ikke har været i kontakt med. Netop i ungdomsårene er der mange, der flytter, og som derfor potentielt set kan have ikkeopdaterede adresseoplysninger. Den faktiske svarprocent i undersøgelsen er derfor formentlig højere end 36.

På trods af at det kan være svært at estimere den præcise svarprocent, er der under alle omstændigheder ikke tale om en høj svarprocent. Det betyder, som nævnt i indledningen (kapitel 2), at man skal være forsigtig med at generalisere fordelingerne af frafaldsårsagerne til den samlede population af frafaldne. Tabellen nedenfor opsummerer, om de personer, der har besvaret spørgeskemaet, adskiller sig fra den samlede population af frafaldne på variablene køn, etnicitet, alder og gymnasiegennemsnit.

Tabel 24
Populationen af frafaldne sammenlignet med besvarelser på undersøgelsen fordelt på køn, etnicitet, alder og gymnasiegennemsnit

	Population		Respondenter	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Køn				
Mænd	359	46 %	89	40 %
Kvinder	459	54 %	133	60 %
Total	848	100 %	222	100 %
Etnicitet				
Dansker	725	94 %	209	96 %
Indvandrere/efterkommer fra vestligt land	24	3 %	5	2 %
Indvandrere/efterkommer fra ikkevestligt land	25	3 %	3	2 %
Total	774	100 %	217	100 %
Alder				
17-20 år	271	35 %	83	38 %
21-24 år	300	39 %	75	35 %
25-30 år	87	11 %	20	9 %
Over 30 år	116	15 %	39	18 %
Total	774	100 %	217	100 %
Gennemsnit fra gymnasiet (7-trinsskala)				
Under 4	154	22 %	37	19 %
Mellem 4 og 8	450	65 %	127	65 %
Over 8	89	13 %	30	15 %
Total	693	100 %	201	100 %

Kilde: Registerdata og EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt frafaldne lærerstuderende.

Tabellen viser fordelingerne på variablene køn, etnicitet, alder og karaktergennemsnit fra gymnasiet for hhv. den samlede population af frafaldne og studerende, der har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen. Det fremgår af tabellen, at kvinder er en anelse overrepræsenterede. For de resterendes vedkommende er der ikke den store forskel i fordelingerne mellem gruppen, der har besvaret spørgeskemaet, og den samlede population.

Appendiks B

Operationalisering

Operationaliseringsarbejdet i relation til de tre datakilder har været forskelligt, hvilket vil blive udfoldet nedenfor. Hvad angår spørgeskemaundersøgelserne, ligger det primære operationaliseringsarbejde i forbindelse med udformningen af spørgeskemaerne, mens vores operationaliseringsarbejde i relation til registerdata består af måden, vi udvælger og konstruerer variablene på. Nedenfor vil operationaliseringen i relation til de tre datakilder blive udfoldet.

Spørgeskemaundersøgelse blandt lærerstuderende på 2009-årgangen

Spørgeskemaet til de studerende er konstrueret med udgangspunkt i temaer, som vi har en hypotese om kan have forklaringskraft i forhold til de studerendes senere frafald. Temaerne er siden udpindet i konkrete spørgsmål, som afdækker tematikken. Tabel 25 indeholder de variable, der bivariat viste sig at have signifikant sammenhæng med frafald, og som derfor er testet i den statistiske model. Af venstre kolonne fremgår det, hvilket tema variablene er operationaliseret ud fra, mens højre kolonne viser variablenes værdisæt. Værdisættene er de værdier, variablene kan antage i den statistiske model. For en fuld oversigt over spørgsmålene i spørgeskemaet og deres fordeling se tabelrapport der er bilag til rapporten.

Tabel 25
Operationalisering af spørgeskemadata

Tema	Variabel	Værdisæt
	Jeg var i tvivl om, hvad jeg skulle læse	I høj grad I nogen grad I mindre grad Slet ikke
	Jeg var nysgerrig og ville tjekke uddannelsen ud	I høj grad I nogen grad I mindre grad Slet ikke
	Jeg kunne lige så godt have læst en akademisk uddannelse	Ja Nej
<i>Motivation og indstilling</i>	Jeg var meget sikker på mit valg, fordi jeg vidste, at jeg ville gå på læreruddannelsen	I høj grad enig I nogen grad enig, I mindre grad enig Slet ikke enig
	Jeg var fristet af andre studier, da jeg søgte ind på læreruddannelsen	I høj grad enig I nogen grad enig I mindre grad enig Slet ikke enig
	Hvilken prioritet var studiet i din ansøgning til KOT (den koordinerede tilmelding)?	1. prioritet 2. prioritet eller lavere
	Jeg tror, professionen "lærer" passer til mig som person	I høj grad I nogen grad I mindre grad Slet ikke

Fortsættes næste side ...

... fortsat fra forrige side

Tema	Variabel	Værdisæt
	Jeg har altid gerne villet være lærer	I høj grad I nogen grad I mindre grad Slet ikke
	Uddannelsen giver mig mulighed for at forbedre vores samfund	I høj grad I nogen grad I mindre grad Slet ikke
	Hvilke af følgende passer bedst på dig?	Jeg lærer bedst ved at arbejde selvstændigt frem for i gruppearbejde Jeg lærer generelt bedst ved gruppearbejde frem for at arbejde selvstændigt De to arbejdsmetoder passer mig lige godt
<i>Uddannelsens opbygning</i>	Det er vigtigt for mig, at der er meget praktik på læreruddannelsen	I høj grad enig I nogen grad enig I mindre grad enig Slet ikke enig
	Det er vigtigt for mig, at der er meget teori på læreruddannelsen	I høj grad enig I nogen grad enig I mindre grad enig Slet ikke enig
	Er du på international linje?	Ja Nej
	Hvad har du valgt som dit første linjefag?	Dansk Matematik Fysik/kemi eller natur/teknik
<i>Faglig og pædagogisk baggrund</i>	Har du arbejdet som lærervikar?	Ja Nej
	Har du anden undervisningserfaring?	Ja Nej
	Vil du skulle supplere dit adgangsgivende eksamensbevis?	Ja Nej
<i>Arbejdsmoral</i>	Hvor mange timer forestiller du dig alt i alt at bruge på dit studie en gennemsnitlig uge?	Under 15 15-25 26-35 Over 36
	Hvor mange hele timers forberedelse og opgaveløsning – dvs. arbejde, der ligger ud over selve undervisningen på studiet, forestiller du dig at bruge i gennemsnit pr. uge?	Under 5 5-10 11-20 Over 20
	Hvor stor eller lille viden havde du om læreruddannelsens indhold, på det tidspunkt hvor du valgte at søge ind på uddannelsen?	Stor Hverken stor eller lille Lille
<i>Viden om og introduktion til uddannelsen</i>	Da du valgte læreruddannelsen, i hvilken grad havde du så overblik over andre for dig relevante uddannelsesmuligheder?	I høj grad I nogen grad I mindre grad Slet ikke
	Var du til en samtale på uddannelsesstedet, lige inden du startede på uddannelsen?	Ja Nej
	Hvad er din overordnede vurdering af introforløbet på uddannelsen?	Positiv Negativ Deltog ikke i introforløbet

Fortsættes næste side ...

... fortsat fra forrige side

Tema	Variabel	Værdisæt
<i>Viden om og introduktion til uddannelsen</i>	I hvilket omfang har introforløbet gjort dig mere eller mindre sikker på, at du har valgt den rigtige uddannelse?	Mere sikker Hverken mere eller mindre sikker Mindre sikker Deltog ikke i introforløbet
	Hvor vigtigt er det for dig, at der er et godt socialt miljø på uddannelsen?	Meget vigtigt Vigtigt Mindre vigtigt Ikke vigtigt
<i>Socialitet</i>	Hvordan er omfanget af dit sociale netværk i den by, hvor du læser til lærer?	Meget stort socialt netværk Stort socialt netværk Mindre stort socialt netværk Meget begrænset socialt netværk
	<i>Personlige forhold</i> Leder du af en kronisk sygdom?	Ja Nej
<i>Fremtidsplaner</i>	Hvad forventer du at bruge læreruddannelsen til?	Jeg vil udelukkende bruge uddannelsen til at undervise
		Jeg vil bruge uddannelsen til at undervise og muligvis til at læse videre
		Jeg vil udelukkende bruge uddannelsen til at læse videre
		Andet

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt lærerstuderende, årgang 2009.

Registerdata for studerende, der startede på læreruddannelsen i hhv. september 2006 og september 2009

Tabel 26 nedenfor viser, hvordan de data, vi har indhentet fra Danmarks Statistiks registre, er operationaliseret. Af venstre kolonne fremgår temaet, af midterste kolonne fremgår den variabel, temaet er operationaliseret til, og af højre kolonne fremgår variabelens værdisæt. Herefter redegøres mere udførligt for de variable, der kræver en særlig kommentar.

Tabel 26
Operationalisering af registerdata

Tema	Variabel	Værdisæt
<i>Personlige karakteristika</i>	Køn	Mand Kvinde
	Alder	17-18 år
		19-20 år
		21-22 år
		23-24 år
		25-30 år
		31-40 år
Over 40 år		
Herkomst	Dansker	
	Indvandrer/efterkommer fra vestligt land	
	Indvandrer/efterkommer fra ikkevestligt land ²⁸	
<i>Livssituation</i>	Børn	Har børn Har ikke børn
	Personlig økonomi før studiestart	Respondentens bruttoindkomst i 2008. Fordelingen opdeles i kvartiler

Fortsættes næste side ...

²⁸ Kategoriseringen er foretaget med udgangspunkt i Danmarks Statistiks kategorisering.

... fortsat fra forrige side

Tema	Variabel	Værdisæt
<i>Faglig baggrund</i>	Respondents højeste fuldførte uddannelse	Grundskole Gymnasial uddannelse Erhvervsfaglige praktik- og hovedforløb Kort videregående uddannelse Mellemlang videregående uddannelse Lang videregående uddannelse
	Gennemsnit fra gymnasial uddannelse	Under 4 Mellem 4 og 6 Mellem 6 og 8 Over 8
	Gennemsnit for fag, der er adgangsgivende til valgt linjefag	Under 4 Mellem 4 og 6 Mellem 6 og 8 Over 8
	Højeste niveau i fag, der er adgangsgivende til valgt linjefag	A B C
<i>Forældres baggrund</i>	Fars højeste fuldførte uddannelse	Grundskole Gymnasial uddannelse Erhvervsfaglige praktik- og hovedforløb Kort videregående uddannelse Mellemlang videregående uddannelse Lang videregående uddannelse
	Mors højeste fuldførte uddannelse	Grundskole Gymnasial uddannelse Erhvervsfaglige praktik- og hovedforløb Kort videregående uddannelse Mellemlang videregående uddannelse Lang videregående uddannelse
	Fars indkomst	Fars bruttoindkomst i 2009. Fordelingen opdeles i kvartiler
	Mors indkomst	Mors bruttoindkomst i 2009. Fordelingen opdeles i kvartiler

Kilde: Registerdata.

Fagligt niveau

De studerendes faglige niveau måles ved hjælp af tre variable: gennemsnit for gymnasial uddannelse, gennemsnit for fag, der er adgangsgivende til det valgte linjefag, og niveau i fag, der er adgangsgivende til det valgte linjefag. De tre variable giver et billede af det overordnede faglige niveau og af det faglige niveau i det specifikke linjefag, de studerende har valgt.

Gennemsnittet for den gymnasiale uddannelse er defineret som gennemsnittet af samtlige karakterer på eksamensbeviset for den gymnasiale uddannelse. Gennemsnittet er siden kategoriseret for at imødekomme, at ikke alle respondents karaktergennemsnit er opgjort i registrene. Gennem en kategorisering kan vi undgå at skulle udelade respondenterne fra modellen og i stedet kontrollere for, om det skulle have en betydning ikke at have et karaktergennemsnit registreret. Alle gennemsnit er enten registreret som eller omregnet til en værdi på 7-trinsskalaen. Gennemsnittet er opdelt i fire kategorier:

- Under 4
- Mellem 4 og 6
- Mellem 6 og 8
- Over 8.

For at imødekomme en stor gruppe med gennemsnit mellem 4 og 7 følger trinene ikke 7-trinsskalaen. Kategoriseringen er i stedet lavet med udgangspunkt i de beskrivelser, der knytter sig til trinene på 7-trinsskalaen og på den gamle 13-skala, som flertallet af respondenterne oprindeligt har fået karakter efter.

Laveste karakterniveau er niveauet indtil den jævne præstation med adskillige væsentlige mangler svarende til et 7-tal på 13-skalaen. Et karakterniveau mellem 4 og 6 repræsenterer det lave midelniveau svarende til et niveau mellem 7 og 8 på 13-skalaen. Et karakterniveau på mellem 6 og 8 repræsenterer et højt midelniveau svarende til et niveau mellem 8 og 9 på 13-skalaen. Karaktergennemsnit på over 8 svarer til et gennemsnit på 9 eller derover på 13-skalaen og repræsenterer derfor et niveau, der minimum ligger mellem den gode præstation til et 7-tal og den fortrinlige præstation til et 10-tal²⁹.

Til at måle de studerendes faglige niveau i det først valgte linjefag udregner vi et gennemsnit af karaktererne i det/de gymnasiale fag, der er adgangsgivende til linjefaget. I dansk udregnes der således et gennemsnit af karaktererne i mundtlig og skriftlig dansk sammen med evt. årskarakterer i dansk. Ligeså for matematik. For linjefagene fysik/kemi og natur/teknik udregnes der et gennemsnit af de fag, som respondenterne har, og som kan fungere adgangsgivende til linjefaget: teknikfag, bioteknologi, biologi, fysik, kemi, naturgeografi og teknologi. Det er alene karakterer givet på det højeste niveau i de enkelte fag, der indgår i gennemsnittet. Enkelte respondenter har ikke bestået faget på højeste niveau, hvorfor man må formode, at de optages på baggrund af deres karakterer på et lavere niveau. Karaktererne på højeste faglige niveau må dog siges at være et klart udtryk for de studerendes faglige niveau. Gennemsnittet kategoriseres siden i tråd med kategoriseringen af gennemsnittet for den samlede gymnasiale uddannelse.

Spørgeskemaundersøgelse blandt frafaldne lærerstuderende

Spørgeskemaet til de frafaldne studerende er konstrueret med udgangspunkt i hypoteser om, hvad der kan være årsager til, at de studerende falder fra læreruddannelsen. Hypoteserne bygger bl.a. på resultater af andre frafaldsundersøgelser. Hypoteserne placerer sig inden for følgende 16 temaer:

- Fagligt indhold
- Arbejdsomfang og fagligt niveau
- Undervisningsform
- Underviserne
- Eksamen samt forløbet op til eksamen
- Praktik
- Socialt miljø
- Lærerprofessionen
- Viden om uddannelsen
- Oplevelse af introforløb
- Vejledning
- Boligsituation
- Afstand til studiet
- Økonomisk situation
- Personlige samt familiemæssige forhold
- Studieparathed.

Temaerne er siden udpindet i 55 spørgsmål om konkrete frafaldsårsager inden for temaet. For et overblik over samtlige spørgsmål samt svarfordelinger se tabelrapport som er bilag til rapporten.

²⁹ Kilde: Ministeriet for Børn og Undervisning: Omregning af karaktergennemsnit: <http://www.uvm.dk/1-fokus/7-trins-skalaen/Omregning-af-karaktergennemsnit>.

Appendiks C

De statistiske analyser

Dette appendiks gør nærmere rede for analysemetoden for hvert af undersøgelsesspørgsmålene:

- Hvilke faktorer har betydning for, om man falder fra læreruddannelsen?
- Hvad er effekten af den nye læreruddannelse?
- Er der forskelle i frafaldet uddannelsesstederne imellem?
- Hvilke faktorer peger de studerende selv på som væsentlige for deres beslutning om at stoppe på læreruddannelsen?

Hvilke faktorer har betydning for, om man falder fra læreruddannelsen?

Resultaterne bygger på en statistisk model, som undersøger, hvilke faktorer der har betydning for, om de studerende stopper på læreruddannelsen. I analyserne er den afhængige variabel defineret ved, om de studerende er stoppet på uddannelsen eller ej. Vi ser udelukkende på den gruppe af studerende, som er startet på læreruddannelsen i september 2009, og som har deltaget i den indledende spørgeskemaundersøgelse blandt lærerstuderende. Vi ser altså bort fra den del af populationen, som er startet på læreruddannelsen i september 2009, og som *ikke* har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen. Det skyldes, at vi gerne vil undersøge betydningen af klassiske baggrundsfaktorer, som er belyst via registrene, samtidig med at vi undersøger faktorer som motivation og overvejelser vedr. valget. Som belyst i appendiks A er besvarelsene repræsentative for populationen i forhold til køn, etnicitet og alder.

Den statistiske model

I den statistiske model undersøger vi betydningen af en lang række faktorer. Faktorerne fordeler sig på følgende temaer:

- *Overvejelser vedr. selve valget:* graden af motivation, valgets prioritet, hvor stor viden de havde om uddannelsen osv.
- *Overvejelser over uddannelsen:* vægtning mellem praktik og teori, foretrukne arbejdsformer, forestillinger om forventet tidsforbrug, betydningen af det sociale miljø
- *Netværk i uddannelsesbyen*
- *Foreløbig vurdering af uddannelsen:* vurdering af introforløbet og information fra uddannelsesstedet
- *Fremtidsperspektiv med uddannelsen:* undervisning eller videreuddannelse
- *Fagligt niveau fra den gymnasiale uddannelse*
- *Klassiske baggrundsvariable:* køn, alder, etnicitet, forældres indkomst, uddannelse, hjemmeboende børn og respondentens indkomst året før uddannelsesstart.

Operationaliseringsafsnittet giver et overblik over samtlige forklarende variable, der er testet i modellerne (jf. appendiks B).

Analysemetode

Den anvendte statistiske metode er logistisk regression. Analysen er gennemført i Stata 12.0. Som udgangspunkt for analysen har vi først gennemført bivariate analyser af forholdet mellem den afhængige variabel "fracfaldet eller ej" og alle de forklarende variable. De forklarende variable, der bivariat korrelerer med frafald, er efterfølgende afprøvet i den statistiske model. Det skal nævnes, at da vi i udgangspunktet har forholdsvis mange variable til rådighed for analyserne og flere variable måler nuancer inden for hvert tema, har vi for at undgå multikollinearitet i modellen

valgt alene at inddrage de variable, vi mener bedst fanger vores hypoteser. Modellen er desuden testet for multikollinearitet ved forskellige tolerancetest.

For at få den mest sikre slutmodel har vi testet de forklarende variable på forskellig vis. Vi har angrebet modelsøgningen ud fra følgende tre strategier:

- Modelsøgning med alle bivariate signifikante variable inkluderet
- Modelsøgning i trin struktureret efter tema
- Modelsøgning i trin struktureret efter tid.

Ved den første strategi er alle forklarende variable inkluderet i en fuld startmodel. Herfra er modellen trimmet ved hjælp af "backward selection", hvilket vil sige, at den af de forklarende variable, som har den højeste p-værdi, en efter en er fjernet fra modellen. Ved den anden strategi har vi foretaget, hvad man kan kalde en forlæns modelsøgning, hvor de forklarende variable er indsat i grupper struktureret efter tid. Således blev baggrundsvariable fx sat ind først og variable relateret til introforløbet sat ind sidst. Ved den tredje strategi har vi igen foretaget en forlæns modelsøgning, men her er de forklarende variable opdelt efter temaer. Temaerne var fx "motivation og indstilling", "forventninger til uddannelsen", "socialt netværk" mv. Variable, der inden for temaet viste sig signifikante, blev taget med videre til den endelige model. Ved anden og tredje strategi er der inden for hvert trin ligeledes anvendt "backward selection" til at sortere in-signifikante variable ud af modellen.

Samlet set er der et meget stort overlap mellem de slutmodeller, vi opnår med de tre forskellige søgemetoder. De variable, der indgår i den endelige model inden for hver modelsøgningsstrategi, er samlet i en fælles model. Variable, der kun har vist sig signifikante i to modeller, er efterfølgende testet i den samlede model og indgår i slutmodellen, hvis de har vist sig signifikante i den fælles model.

Der er ved alle tre søgestrategier brugt et inklusionskriterium på $p = 0,1$. I rapporten beskriver vi, om variablene i slutmodellen er signifikante ved et signifikansniveau på 0,05 eller 0,1. Ved 0,05-niveauet er der tale om et relativt sikkert udtryk for en sammenhæng, mens 0,1-niveauet indikerer, at der formentlig er tale om en sammenhæng.

Slutmodel

Tabel 27 viser hvilke variable der indgår i slutmodellen for den logistiske regressionsanalyse. Parameterverdierne B er ligesom i den lineære regressionsmodel ændringen på den afhængige variabel, når den forklarende variabel ændres med en enhed, og alle andre variable er uændrede. Parameterverdien B er dog ikke umiddelbart let at fortolke i en logistisk regressionsmodel, men i denne sammenhæng er vi blot interesserede i, om faktoren har positiv, negativ eller ingen betydning for sandsynligheden for at falde fra uddannelsen. Et negativt estimat indikerer, at faktoren har en negativ betydning for sandsynligheden for at falde fra læreruddannelsen. Faktorer der har et negativt estimat er således faktorer, der mindsker frafaldsrisikoen. Omvendt indikerer et positivt estimat, at faktoren har en positiv betydning for sandsynligheden for at falde fra læreruddannelsen. Faktoren øger således risikoen for at falde fra uddannelsen.

Tabel 27
Faktorer, der har betydning for, om studerende falder fra læreruddannelsen eller ej

Faktor	B*	Standard-Fejl	P-værdi
Konstant	- 2,59	-	-
Køn (Mand)	0,49	0,13	0,000
Aldersgruppe mellem 19 og 20 år	0,48	0,18	0,007
Aldersgruppe mellem 21 og 22 år	0,45	0,18	0,014

Fortsættes næste side ...

... fortsat fra forrige side

Faktor	B*	Standard-Fejl	P-værdi
Aldersgruppe mellem 23 og 24 år	0,41	0,23	0,080
Kommer fra et ikke vestligt land	-1,48	0,42	0,000
Lider af en kronisk sygdom	0,38	0,22	0,080
Gennemsnit fra gymnasial uddannelse på under 4	0,69	0,18	0,000
Gennemsnit på mellem 6 og 8 i de gymnasiale fag, der var adgangsgivende til valgt linjefag	-0,43	0,16	0,008
Har et begrænset socialt netværk i uddannelsesbyen	0,43	0,16	0,007
Læser på international linje	0,68	0,24	0,005
Har ikke arbejdet som lærervikar	0,29	0,14	0,032
Mener ikke at professionen 'lærer' i høj grad passer til vedkommende som person	0,44	0,14	0,001
Lærer bedst ved at arbejde selvstændigt frem for i gruppearbejde	0,29	0,17	0,078
Havde lille viden om uddannelsen ved søgning	0,42	0,18	0,018
Havde medium viden om uddannelsen ved søgning	0,29	0,15	0,052
Havde i høj grad overblik over andre for vedkommende relevante uddannelsesmuligheder	0,29	0,15	0,044
Var i høj grad fristet af andre uddannelser ved søgning	0,44	0,21	0,038
Var i nogen grad fristet af andre uddannelser ved søgning	0,33	0,18	0,059
Var i mindre grad fristet af andre uddannelser ved søgning	0,35	0,17	0,039
Forestiller sig at bruge mellem 5 og 10 timer på forberedelse og opgaveløsning i gennemsnit pr. uge	-0,37	0,20	0,066
Forestiller sig at bruge mellem 11 og 20 timer på forberedelse og opgaveløsning i gennemsnit pr. uge	-0,48	0,19	0,015
Ved ikke hvor mange timer vedkommende forestiller sig at bruge alt i alt på studiet en gennemsnitlig uge	0,47	0,26	0,073
Deltog ikke i introforløbet	0,89	0,33	0,006
Er blevet mindre sikker eller meget mindre sikker på at have valgt den rigtige uddannelse efter introforløbet	1,02	0,30	0,001
Forventer at bruge uddannelsen til at læse videre	0,81	0,32	0,012
Forventer at bruge uddannelsen til andet end at undervise og/eller læse videre	0,69	0,35	0,046

Kilde: data fra UNI-C og DST.

Referencegruppen for modellen er: Kvinde, mellem 25 og 30 år, kommer fra Danmark, lider ikke af en kronisk sygdom, har et gennemsnit fra den gymnasiale uddannelse på over 9, har et gennemsnit på over 9 i de gymnasiale fag, der var adgangsgivende til valgt linjefag, har et stort socialt netværk, læser ikke på international linje, har arbejdet som lærervikar, mener i høj grad at professionen lærer passer til vedkommende som person, lærer lige godt ved såvel selvstændigt arbejde som gruppearbejde, havde stor viden om uddannelsen ved søgning, havde i mindre grad eller slet ikke overblik over andre relevante uddannelsesmuligheder ved søgning, var slet ikke fristet af andre uddannelser ved søgning, forestiller sig at bruge over 16 timer på forberedelse og opgaveløsning i gennemsnit pr. uge, forestiller sig at bruge over 30 timer alt i alt på studiet en gennemsnitlig uge, vurderer introforløbet positivt, introforløbet har gjort vedkommende mere sikker på at læreruddannelsen var det rette valg, vedkommende forventer at bruge uddannelsen til at undervise og/eller læse videre.

Effekten af 2006-læreruddannelsen

Formålet med denne analyse er at undersøge, om 2006-læreruddannelsen er bedre til at undgå frafald end den forrige læreruddannelse. Det gør vi ved at gennemføre en effektanalyse, hvor vi forsøger at isolere den nye læreruddannelses effekt på frafaldet ved at sammenligne frafaldsanden for 2009-årgangen med en sammenlignelig gruppe studerende fra en årgang under den forrige læreruddannelse (2006-årgangen). 2006-årgangen fungerer således som kontrolgruppe i analysen.

Til at gennemføre effektanalysen har vi valgt at benytte "propensity score matching"-teknik. Teknikken skal sikre, at vi kun sammenligner frafaldet i grupper af studerende, der faktisk er sammenlignelige. Det vil sige grupper, som ideelt set kun adskiller sig ved, at den ene gruppe har

studeret på 2006-læreruddannelsen, mens den anden gruppe har studeret på den forrige uddannelse (kontrolgruppen). En sammenligning af frafaldet på de to årgange af studerende må nødvendigvis tage højde for, at grupperne på forhånd kan adskille sig fra hinanden i en række henseender, som kan have betydning for deres tilbøjelighed til at afbryde uddannelsen. Med den anvendte teknik korrigerer vi så vidt muligt for betydningen af en række andre forskelle mellem studerende, der har gået på de to forskellige versioner af læreruddannelsen.

Matchninganalyserne er gennemført som "propensity score matchning" i Stata 12.0 ved hjælp af proceduren psmatch2. Formålet med metoden er overordnet set at skabe sammenlignelige grupper. Metoden forsøger at gøre dette ved at efterligne randomiseringsaspektet i det klassiske eksperiment. I dette projekt indebærer det, at vi bestræber os på at skabe en situation, hvor det er tilfældigt, om man er placeret i indsatsgruppen eller kontrolgruppen.

Ved metoden får alle personer tildelt en "propensity score". Denne "propensity score" er et udtryk for sandsynligheden for at være placeret i indsatsgruppen og er estimeret med udgangspunkt i observerbare baggrundskarakteristika. Det betyder, at vi kun kan inkludere oplysninger i analysen, som vi kan kvantificere. Da vi udelukkende har registerdata for 2006-årgangen (og ikke spørgeskemadata), kan vi kun basere effektanalysen på registerdata. Det vil sige, at vi i analysen ikke kan tage højde for spørgsmål som motivation, forventninger til uddannelsen osv. Resultaterne af effektanalysen skal således læses med det forbehold, at vi ikke ved, om grupperne er sammenlignelige med hensyn til disse faktorer. I sammenligningen af de to gruppers frafald korrigerer vi desuden for, hvilket udbudssted de studerende har været studerende på. Dette betyder dog, at vi i analysen må frasortere studerende, der har gået på uddannelsessteder, som i perioden er blevet sammen- eller nedlagt. Det drejer sig om følgende uddannelsessteder:

- Københavns Dag- og Aftenseminarium (alene data for 2006)
- Læreruddannelsen i Haslev (alene data for 2006)
- Læreruddannelsen i Skårup (alene data for 2006)
- Læreruddannelsen i Roskilde (alene data for 2009)
- Læreruddannelsen på Bornholm (for få studerende til at indgå i analysen).

Gennemførelse af matchningen og vurdering af kvaliteten af matchningen

Vi har brugt "radius caliper matchning"³⁰. Ved metoden defineres på forhånd, hvor stor forskel der må være på "propensity-scoren" for de enkelte cases i indsatsgruppen og deres match(es). Der defineres en "caliper" til at angive den maksimale afstand, personerne i kontrolgruppen må have til personerne i indsatsgruppen. Alle de personer i kontrolgruppen, der er inden for den givne afstand, bruges som matches til personerne i indsatsgruppen. Vi har anvendt en maksimal afstand ("caliper") på en fjerdedel af standardafvigelsen på "propensity-scoren".

Efter matchningproceduren er der gennemført en balancetestanalyse. Det vil sige, at vi har undersøgt, om fordelingerne på vores baggrundsvariable er ens i indsatsgruppen og kontrolgruppen. Balanceanalysen er gennemført ved kommandoen "pstest" i Stata. Ved matchningen får vi balance på alle forklarende variable, inklusive de variable, som ikke er signifikant korrelerede med indsatsen.

Er der forskel på frafaldet på tværs af uddannelsessteder?

Formålet med analysen er at undersøge, om der er forskel på de studerendes frafaldsrisiko på tværs af uddannelsessteder. Vi har undersøgt dette ved at opstille en logistisk regressionsmodel, hvor den afhængige variabel angiver, om de studerende er stoppet på uddannelsen eller ej. I modellen kontrolleres for de samme individkarakteristika som i hovedmodellen (se operationaliseringsafsnittet, appendiks B), dog med undtagelse af spørgsmål, der kan siges at være en vurdering af udbudsstedet, fx vurdering af introforløbet. Det er afgørende at udelade disse variable, idet vi ellers kommer til at kontrollere for forhold, som er en del af den effekt, udbudsstedet kan have. Derudover indsættes uddannelsesstederne som dummyvariable i modellen. Studerende fra læreruddannelsen på Bornholm udelades fra modellen grundet et meget lille antal studerende.

³⁰ Vi har forsøgt os med både "nearest neighbour caliper matchning" og "radius caliper matchning". I vores tilfælde har den sidstnævnte metode været klart bedst til at skabe balancerede grupper, hvorfor vi har valgt denne.

Såfremt en eller flere af institutionsdummyerne viser sig signifikante i modellen, kan man slutte, at der er forskel på, hvor gode de enkelte uddannelsessteder er til at fastholde de studerende, når der er kontrolleret for elevgrundlaget. Eftersom vi har oplysninger fra både registerdata og spørgeskemaundersøgelsen, kan vi opstille en meget stærk statistisk model, hvor vi med ret stor sikkerhed kan sige, at den variation, vi evt. finder på institutionsniveau, faktisk er variation på institutionsniveau og ikke et udtryk for utilstrækkelig kontrol af karakteristika ved de studerende.

Hvilke faktorer peger de studerende selv på som væsentlige for deres beslutning om at stoppe på læreruddannelsen?

Ved hvert af de 55 spørgsmål om mulige frafaldsårsager har de frafaldne studerende kunnet angive, hvilken betydning den pågældende faktor havde for deres beslutning om at stoppe på uddannelsen.

I analysen er det for hver årsag opgjort, hvor stor en procentdel af de studerende der tillægger den nogen eller stor betydning for deres frafald. På baggrund heraf er der lavet en liste med de ti væsentligste frafaldsårsager i den samlede gruppe af frafaldne studerende. Da spørgeskemaundersøgelsen er gennemført ad fire omgange, er det samtidig muligt for os at se på, om de centrale årsager ændrer sig, alt efter hvornår i studiet de studerende falder fra. Vi har derfor lavet en liste med de ti væsentligste årsager blandt de studerende, der er faldet fra inden for det første halve år, og en med de væsentligste årsager blandt dem, der falder fra senere i studiet. Det er i den forbindelse vigtigt at holde sig for øje, at listerne over de ti væsentligste årsager i de to grupper netop er struktureret efter årsagernes relationelle forhold. En årsag, som med 33 % er den femte vigtigste for dem, der frafalder inden for det første halve år, kan således blive angivet af en lige så stor procentdel af de senere frafaldne, uden at den indgår i topti for denne gruppe, hvis andre årsager angives af en større andel.